

suhih vej in škodljivih brezpotrebnih prephezajočih se prerastkov znebiti; tudi tu ima domači sadjerejec od časa do časa se snaženjem malo nepomenljivega truda v svojo korist. (Dalje prih.)

Razjasnilne opombe vladine k načrtu postave o dedinskih naredbah pri kmetijskih domačijah srednje velikosti.

Vlada, katera je državnemu zboru predložila načrt zgoraj omenjene postave, predložila mu je nekoliko kasneje, 60 strani obsegajoče „Razjasnilne opombe“, nekoliko kasneje pa še o ravno tej zadevi pismeno oceno iz Gornje-Avstrijskega, in še nekaj kasneje enako oceno iz Kranjskega.

Izmed tega lepega gradiva hočemo tudi bralcem „Novic“ podati najbolj zanimive oddelke:

I. Iz razjasnilnih opomb vladinih.

Iz vseh dežel srednje Evrope čujejo se uže leta in leta pritožbe, da malí blagostanje kmetovalcev in tudi pri nas je tako. — Ker se mora obstanek zdravega, krepkega kmetijskega stanu v Avstriji smatrati za glavni pogoj zdravega in krepkega državnega bitja v gospodarskem, političnem in družinskem oziru, štela si je vlada v svojo dolžnost, stvari, o katerih se toži, preiskati zato, da se dobi pomoč, kolikor je to na postavodajnem potu mogoče. — Vlada je v seji od 25. januarija 1881. leta v odgovoru na interpelacijo grofa Hohenwarta in drugov one reči omenila, katere so po njenih mislih provzročile brezmerno obremenjenje kmetijskih posestev. Med temi je na odličnem mestu tudi leta 1868. sklenjeno odpravljanje do tedaj obstalnih posebnih naredb o dedinskem nasledstvu pri kmetijskih posestvih.

Načrt postave izroččen v ustavno razpravo je sad poizvedeb od onega časa vpeljanih v posameznih deželah in pa na tej podlagi pri ministerstvih dovršenih razprav.

Vredjenje naredb za podedovanje kmetijskih posestev srednje velikosti naj se ima vpeljano z namenom, da se pospešuje pri zemljiščih spadajočih pod veljavo te postave stalnost v obdelovanji, da se obrača zoper čezmerno zadolženje in raščee razkosavanje onih posestev, to so brez dvombe najbolj vidna znamenja pešajočega blagostanja v kmetijskem stanu enako same na sebi, kakor v njenih nasledkih, to je, v pogostnih prostovoljnih in eksekutivnih premembah v posestvu.

Ta znamenja kažejo se jasno iz številčk tukaj sledečih, sestavljenih po uradnih statističnih virih:

Tabela I.

Stroški za eksekucije in zamudne obresti.

Leto	Presežek pristojbin za eksek. nad stroške eksekucije pri iztirjavanji davkov	Zamudne obresti od dolžnih davkov
1872	46.138	271.652
1873	85.547	355.708
1874	90.019	389.708
1875	108.784	410.439
1876	102.572	427.390
1877	121.308	497.703
1878	256.817	458.994
1879	177.053	347.080
1880	230.505	424.628
1881	202.148	385.293
Skupaj	1.420.891	3.968.595
Poprek	142.089	396.859

Predstoječa tabela kaže zelo izdatno povešavanje onih čistih dohodkov, kateri dotekajo državi iz pristojbin za eksekucije, in to od 46.138 gold. v letu 1872., na 202.148 gold. v letu 1881., in akoravno ta številka ne spada samo na poljedelstvo, bodo pa druge pozneje navedene številke pokazale, da se brez dvombe tudi pri tem (kmetijskem) poklicu opazuje vedno naraščanje bremen.

Zamudne obresti zaostalih dolžnih davkov pa zato tako glasno govore, ker neplačevanje pri našem ljudstvu izvira od tod, ker ne more plačati, ne pa da bi ne hotelo.

Ako se pri tem izkazu ogledajo nadrobnosti, pokaže se, da so zastanki na davkih največi v onih deželah, kjer so zemljišča najbolj razkosana, najmanjši pa v onih, kjer so še velike skupne domačije, tako znašajo zastanki na Primorskem = 60,6%, na Gornjeavstrijskem pa = 1,8%. (Dalje prih.)

Politične stvari.

Govor državnega poslanca A. Obreze

v državnem zboru dné 22. marca 1884.

(Po stenografičnem zapisniku.)

Visoka zbornica! Jaz uže naprej izjavim, da ne nameravam na dolgo in široko govoriti v prid davčne eksekucije. Stroški za izterjanje davkov so neogibno potrebno zlo, in sem trdno prepričan, da visoka vlada ničesar bolj ne želi, kakor da bi jej ne bilo treba te nepriljubljene vsote staviti v budget. Jaz toraj izjavim, da bodem zato glasoval in mislim, da bode zaradi neizogibne potrebe večina te zbornice ravno to storila. Moj namen je pa visoki zbornici predlagati resolucijo, ki hoče te stroške vsaj do zdaj z zemljiškim davkom najbolj zadeti in preobloženi deželi zmanjšati.

Eksekucija davkov je, kakor se razume samo ob sebi, samo tam na pravem mestu, kjer ima davkovski dolžnik dovolj sredstev, izpolniti svojo dolžnost, pa tega iz trdovratnosti ali slabe volje ne stori. Tega pa, gospoda moja, nikakor ni na Kranjskem zdaj, ko je zemljiški davek urejen in na naravno visokost pomanjšan, tudi rajši davke plačujejo. Temu nasproti je omenil dr. Menger, da so baš na Kranjskem eksekutivni stroški najviši, da presegajo celo eksekutivne stroške Češkega, Šlezije, Tirolskega, Vorarlberškega in še nekaterih družih dežel vkupe. Iz tega je hotel izvajati, da trditev gospoda poslanca Kluna ni resnična.

Ne morem kaj, ako se še le sedaj, sam priznam, da malo prepozno, potegnem za čast kranjske dežele proti gospodu poslancu dru. Mengerju in zagovarjam trditev gospoda poslanca Kluna. Da so v državnem proračunu za l. 1883. stroški za iztirjanje davka s 45.000 goldinarji nastavljeni, dočim je za te stroške za Česko nastavljenih 16.000 gold., za Šlezijo 5000 gold., za Tirolsko 150 gold., za Vorarlberško pa samo 50 gold., toraj za vse samo 21.000 gold., to nikakor ne prihaja od tod, da bi se na Kranjskem davki radi ne plačevali, a od tod, da v drugih deželah ne pobirajo davkov c. k. davkarski uradi, ampak občine, in če je treba, tudi potom eksekucije iztirjavajo. Kake stroške pa imajo pri tem občine, ni znano, in se ti stroški tudi ne stavijo v državni proračun. Drugače je pa na Kranjskem, kjer davke pobirajo samo c. kr. davkarski uradi in jih oziroma tudi eksekutivno iztirjavajo. Tu je toraj razumljivosamo ob sebi, da se eksekutivni stroški stavijo v državni proračun. To je vzrok navidezne anomalije, in

prekoristno reč in prevažno započetje vedno bolj in bolj pomnoževalo, ga za sadjerejo čezdalje bolj ogrevalo in vnelo.

Za stalni nasad naj toraj domači sadjerejec nikdar ne voli onih sadnih plemen in vrst, za katere nima ne primerne in prave lege, kakor tudi ugodne zemlje ne, ter katerim bi v njegovem kraju dalje tudi ozračne razmere ne ugajale. Kdor bi tem naravnim svojstvom posameznih sadnih vrst in plemen brezpremislno ali nalašč ali pa iz nevednosti, kar se še večkrat prigodi, svojevoljno nasprotoval, boriti imel bi se z brezkoristnimi in neplodnimi nevspehi, kateri bi ga slednjič ob vso ljubezen in ob vse veselje do prekorigne sadjereje spravili. Ljubezen pa po nevspehih enkrat do kake reči vničena in zgubljena, ne povrne se skoraj nikdar več, in če se, ni več prava, nego le polovičarska in navidezna; taka pa tudi nikdar več dobrega in koristnega sadu ne rodi in roditi ne more, naj se nahaja uže v kakoršnem koli slučaju se hoče.

Tudi najboljšemu prijatelju, če nas enkrat pošteno opehari, ne zaupamo nikdar več, nego se ga z neko mržnjo ogiblamo.

Tu nam je zopet narava sama najboljši kažipot in vodnik. Opazujmo le nekoliko razno gozdno drevje: listovje in šilovje. Kar se po visokih gorah krepko in čvrsto sponaša, dobro raste, se zdravo razvija in brez posebnih hib tudi svojo normalno starost doseže, navadno v dolinah, če se prec ne vsuši, pa le klavarno vegetira in kmalu pogine. Ravno tako slabo sponaša se tudi ono gozdno drevje na višavah, kateremu so po naravi nižave odmerjene. Visoko gorovje vgaja sosebo šilovju, kojega posamezne vrste tu po 200 do 300 let krepke in čvrste dočakajo, nasprotno se pa drevje nekaterih teh vrst v nižavah uže v kratkih 50 letih popolno preživi in pod zló pride.

Tudi sadno drevje v posameznih plemenih in sortah ima svoja posebna svojstva in gotove meje na krajne razmere, med katerimi se dobro sponaša; teh mej bi se praviloma ne smelo nikdar in nikjer prestopati. Le na ta način se nam bode sadjereja tudi hvaležno in dobro splačevala.

Čas, ob katerem se sadno drevje na stalno mesto presaja in sadi, vravnati mora se tudi po legi, ozračji in lastnostih zemlje, v katero se saditi namerava. Jesenski nasad izvršuje naj se le na suhih legah, v suhotnem zemljišči, in to zgodaj v jeseni, to je: prav kmalu potem, ko je listje raz dreves popolno odpadlo in se je istoletni les s svojim mladičjem vred pravilno vtrdil in popolno dozorel. Vrzi in šipe okolo takega v jeseni na stalno mesto posajenega sadnega drevja naj se ob brezsnéžnih zimah in pa v krajih, v katerih sicer sneg navadno ne pada in ne obleži, a zemlja pa globoko premrzne, z listjem ali pa s slamnatim in praprotnim gnojem pokrijejo, da se tako korenike na novo posajenemu sadnemu drevju pred hudim zmrzlinom in premrtjem obvarujejo. Ta varnostna odeja se pa nikakor ne sme tikoma do drevesnega deblica prirediti, in to zavoljo miši ne, katere se v tako odejo rade naselijo in bi ob zimskem času utegnile drevesni lubad ob koreničnem vratu oglodati in poškodovati, kar bi drevesce, čeravno ne v pogin pripravilo, pa vsaj v normalni rasti zadrževalo in mu prezgodnje hiranje prouzročilo.

Pomladanski nasad ima, sosebo v bolj volhkih legah in zemljah pred jesenskim veliko in važno prednost. Če sadimo sadno drevje pomladi, ko se je zemlja uže nekoliko ogrela, na stalno mesto, se novo vkorenjenje taistega veliko hitreje, obilneje, popolneje in gotoveje vrši, nego se to pri jesenskem nasadu raz-

vija. Ako nameravamo sadno drevje še le spomladi presejati in na stalno mesto saditi, izgrebimo, ako le mogoče, uže v prejšnji jeseni zadostno število jam v pravi oddaljenosti druga od druge. V dobri zemlji mora vsaka taka jama biti 1 meter široka, 1 meter dolga in najmanj pol metra globoka. V slabejših zemljah mora pa ta obsežek jam na vse strani, sosebo na dolgost in širokost kakor tudi na globokost še nekoliko obsežnejši biti, da ima mlado drevesce v prvih letih zadosta ugodnega prostora za razvoj novih korenik. Na takih legah in zemljah potrebno je tudi pozneje drevesu pred razširjajočimi se koreninami od časa do časa zemljo z raz- in prekopavanjem rahljati, da se njena dobrotta po vlagi, zmrzlinu, zraku in toploti zboljšuje in s tem rodovitnejša postane. Taka prekopavanja izvajajo se praviloma in z najboljšim vspehom ob jesenskem času — toraj vselej še pred zimo, ko je zemlja še tala.

Za jesenski nasad naj se pa potrebne jame najboljše uže spomladi izgrebajo. Na vsak način morajo se pa take jame tako dobro za spomladanski, kakor tudi za jesenski stalni nasad vsaj najmanj 14 dni pred nasadom samim pravilno prirediti.

(Dalje prihodnjič.)

Nova postava.

Razjasnilne opombe vladine k načrtu postave o dedinskih naredbah pri kmetijskih domačijah srednje velikosti.

(Dalje.)

Sledeča tabela kaže spremembe v stanu dolgov na kmetijskih posestvih v desetletji od l. 1872. do 1881.

Tabela II.

Premikanje v stanu dolgov skupno.

Leto	Nova bremena	Razbremenje	Zgube pri eksek. prodajah	Konečno več
1872	154,867.425	117,174.515	4,478.004	37,692.910
1873	200,153.006	121,825.755	5,203.593	78,327.251
1874	213,643.198	129,331.614	4,679.753	84,311.584
1875	206,687.855	135,856.596	6,342.551	70,831.259
1876	193,406.741	122,808.203	7,779.302	70,598.538
1877	177,585.215	146,276.146	11,699.998	31,309.069
1878	172,400.406	141,525.876	20,366.173	30,874.530
1879	169,882.533	138,716.291	17,624.517	31,166.242
1880	185,118.238	154,526.456	24,802.114	30,591.782
1881	173,651.399	150,894.605	16,660.947	22,756.794
Skup	1.847,396.016	1.358.936.057	119,726.952	488,459.959
Počez	184,739.601	135.893.606	11,972.695	48,845.996

Tu se kaže narastenje obremenjenja v prvem desetletji za 488,459.959, in ako se ne ozira na številke v četrtem oddelku, v kolikor ni bilo zbrisanega zaradi povračila, tedaj bi se povikšanje stanu bremen pokazalo za 607,186.911, pri tem se je posojenega kapitala zgubilo za 119,726.952 gold.

Tabela III.

Premembe v posestvu po eksekuciji.

Leto	Število zemljišč	Kupnina	Nepokritega zbrisanega	Odstotki zbrisanega od kupnine
1872	4969	8,249.333	4,478.004	54 ³ / ₃
1873	4549	8,754.003	5,203.593	59 ⁴ / ₄
1874	4413	9,160.396	4,679.753	51 ¹ / ₁
1875	4585	9,451.391	6,342.551	67 ¹ / ₁
1876	4577	12,470.272	7,779.302	62 ³ / ₃
1877	6948	15,686.159	11,699.998	74 ⁶ / ₆
1878	9123	18,698.548	20,366.173	108 ⁹ / ₉
1879	11238	22,415.608	17,624.517	78 ⁶ / ₆
1880	12540	25,781.231	24,892.114	96 ⁶ / ₆
1881	12455	22,250.041	16,660.947	74 ⁹ / ₉
Skupaj	75397	152,916.982	119,726.952	—
Počez	7540	15,291.698	11,972.695	78 ³ / ₃

Ta tabela kaže, da je bilo poprek vsako leto po 7540 zemljišč po eksekuciji prodanih in nadalje te številke kažejo, da svota, ki znaša 78³/₃% kupnin ni prišla k plačilu.

(Dalje prihodnjič.)

Trgovinska in obrtna zbornica.

Trgovinska in obrtna zbornica je imela sejo dne 8. t. m. pod predsedstvom g. Josipa Kušarja in v navzočnosti vladnega zastopnika c. k. dvornega svetnika g. Rudolfa grofa Chorinskega; seje udeležili so se naslednji gospodje zborniki: Ot. Bamberg, Iv. Baumgartner, P. Eichelter, Iv. Knez, Fr. Kollmann, Jos. Lozar, K. Luckmann, K. Mally, Mih. Pakič, Iv. Perdan, Fr. Peterca, V. Petričič, dr. Jos. Poklukar, Jos. Ribič, Ferd. Sajovic, Fr. Sark, Fr. Souvan, Jak. Škrbinec in Jarn. Žitnik.

Predsednik konstatuje sklepčnost zbornice, otvori sejo ter imenuje verifikatorjema gg. Karola Luckmanna in Frana Souvana.

I. Zapisnik o slednji seji se ne čita, ker je bilo obširno poročilo tiskano po časnikih.

II. Gosp. Mihael Pakič poroča o novem volitvenem redu, kateri je bil dne 3. t. m. z naslednjim dopisom c. k. dež. predsedstva od 2. t. m. št. 793 zbornici dostavljen:

Z ozirom na poročilo z dne 24. avgusta m. l. št. 244, s katerim se je načrt novega volitvenega reda tu sem predložil, vrača se v prilogi slavni trgovinski in obrtni zbornici, pretehtavši temeljito v poročilu stavljen predloge, od visokega c. k. trgovinskega ministerstva z ukazom z dne 17. januarija t. l. št. 37.831 de 1883 z nekojimi izpremembami potrjeni eksemplar novega volitvenega reda z naslednjimi opazkami:

Kar zadeva razdelitev članov na trgovinski in obrtni odsek, se v načrtu stavljeni predlog, naj bi trgovinski odsek imel le osem, obrtni pa šestnajst članov, ne potrjuje ter obdrži se dozdanja razvrstitve članov med obema odsekoma, ker je, kakor slavna trgovinska in obrtna zbornica sama priznava, trgovina v povzdigo in prospeh narodnega blagostanja v Kranjski velikega pomena in važnosti, in je do zdaj trgovski stan odpošiljal navadno izvrstne in razborite člane v zbornico, torej ni

nikakega vzroka, da naj bi se dozdanje število zastopnikov trgovskega stanu v zbornici zmanjšalo.

Gledé razdelitve trgovinskega odseka se tudi predlog slavne trgovinske in obrtne zbornice potrditi ni mogel, po katerem predlogu naj bi se namreč ta odsek po dveh volilnih kategorijah, in sicer naj bi volili:

- oni trgovci, kateri najmanj 5 gold. 25 kr. pridobitnega davka plačujejo, in
- drugi trgovci, kateri najmanj 2 gold. 20 kr. pridobitnega davka plačujejo. Ta predlog se potrditi ni mogel, ker more imeti razdelitev v razne volilne kategorije vendar le ta namen, da imajo veliki in mali trgovci v zbornici posebne zastopnike; po gori omenjeni razdelitvi pa bi se veliko število malih trgovcev potisnilo med velike trgovce, in ker se razen tega med trgovski odsek kategorija velikih trgovcev principijelno mora postaviti v volitveni red, če se tudi zaradi prepričlega števila volilcev faktično sestaviti ne more, tako da imajo oni z najmanj 100 gold. davka po §. 7. alin. 2, zakona z dne 29. junija 1868., drž. zak. št. 85 pravico do združitve v posebno kategorijo.

Določilo se je torej v §. 2., da se trgovinski odsek voli po treh volilnih kategorijah, katere obstojé:

- iz onih trgovcev, kateri od trgovine plačujejo najmanj 100 gold. pridobitnega davka brez doklad;
- iz onih trgovcev, kateri od trgovine plačujejo 8 gold. 40 kr. pridobitnega davka brez doklad in ne spadajo v kategorijo pod a);
- iz ostalih trgovcev, kateri od trgovine plačujejo najmanj 2 gold. 10 kr. pridobitnega davka brez doklad.

Dokler ni zadostnega števila volilcev, da napravijo samostalno prvo volilno kategorijo (I. a), volijo volilci te kategorije z onimi naslednje kategorije (I. b) skupno šest pravih članov; tretja kategorija (I. c) voli štiri prave člane.

Kar se tiče obrtnega odseka, se od slavne trgovinske in obrtne zbornice predlagana razdelitev tudi ne potrjuje.

Pred vsem pa se ni moglo odobravati, da se je opustilo postaviti posebno volilno kategorijo za one, ki se bavijo z rudarsko obrtjo, ker, ne gledé na to, da so imeli rudniški obrtniki do zdaj vedno posebni volilni razred, je rudarstvo v Kranjski velikega pomena in važnosti, kajti 50 rudniških obrtnikov v okraji zborničnem plačuje 2144 gld. rudniških pristojbin in naposled tukaj tudi ne more biti odločilno mnenje slavne trgovinske in obrtne zbornice, da ima veliko število rudniških posestnikov tudi volilno pravico v oddelku veleobrti; to slednje zgodi se le deloma, večji del rudniških posestnikov pa nima v oddelku velike obrti velike pravice.

Prihrži se torej za one, ki se bavijo z rudarsko obrtjo, posebna volilna kategorija, ki ima voliti dva prava člana.

Razen tega je gledé na pičlo število onih obrtnikov, kateri v zborničnem okraji 100 gold. ali še več pridobitnega davka plačujejo od slavne trgovinske in obrtne zbornice za kategorijo velike obrti predlagano število treh članov, katere ti volijo, previsoko, marveč volita naj se le po dva člana v tej volilni kategoriji.

Dalje se je pri §. 2. pod I. in II. vmestil po en dostavek, kateri vstreza principijelni zahtevi §. 7. odst. 2, zakona za trgov. zbornico, po katerem daje davčni census za deželnozborsko volilno pravico tudi volilno pravico za zbornico. Dasi je ljubljanska zbornica svoj minimalni census 2 gold. 10 kr. še pod census za de-

kraj gruntno potrebščino (fundus instructus). 2. 33 odstotkov vrednosti posestva po katastralni cenitvi mora biti vreden ta „fundus instructus“. 3. Izvedence naj volijo dotični občinski zastopi. Ti nasveti se soglasno sprejmó.

Pri tretjem vprašanji, kako naj se določuje cena take kmetije pri izročitvi, ako se dediči ne morejo med seboj pogoditi, svetuje poročevalec g. Svetec, da naj se ta vrednost določuje po 20kratnem znesku čistega prihodka po katastru.

Gosp. Ogulin nasvetuje samo šestnajstero vrednost, ker tudi gosposka to vrednost jemlje kot podlago pri določevanju pristojbin. — Gosp. Dev priporoča, da naj ogovor med udeleženci vrednost domačije določuje najprvo. — Dr. Poklukar meni, da bi bilo prav to vrednost določevati po zemljiščinem davku, ki naj bi se vzel 72krat; vendar pa se mu dozdeva ugoden nasvet Ogulinov za posestnike, zato se strinja z njim. — Gosp. Robič meni, da bo težko vrednost določevati po čistem dohodku, ampak da bi bila boljša sodnijska cenitev. — Gosp. Svetec se strinja z Ogulinom in dr. Poklukarjem, g. Dev pa še enkrat zagovarja svoj predlog, kateremu pa ugovarja dr. Poklukar. Gosp. Svetec omenja, da njegov svet ne zabranuje dedičem, da bi se ne smeli sami pogoditi med seboj, ampak da je za nje le nekak svet, in da sledi sodnijska cenitev, ako se sami ne porazume. Gosp. Dev se vsled te izjave strinja z g. Svetcem, čigar nasvet se potem soglasno sprejme ter se zdaj glasi: „Sploh naj se vrednost ustanovlja po šestnajsterem znesku čistega prihodka po katastru; dotičniki pa imajo pravico, drugače ustanoviti. Ako se ne morejo pogoditi, pa naj sodnija določi.“

K vprašanji, ali naj bi se pri izročitvi prejemniku na korist odbila še neka svota, nasvetuje g. Svetec, da naj ima prejemnik le v tem slučaju tretjino vrednosti kot prednino (praecipuum), ako se vrednost posestva določi po sodniji. Gosp. Ogulin predlaga, da naj ima prejemnik sploh tretjino vrednosti kot prednino, gosp. Detela pa ugovarja, da bi v tem slučaju drugi dediči dobili premalo, ker je šestnajstera vrednost čistega dohodka po katastru jako majhna vrednost, in za prejemnika prav ugodna, kateremu se toraj ne more pripoznati še drugo darilo. Dr. Poklukar meni, da ênketa nima o tej zadevi določevati, na kar g. Ogulin svoj nasvet umakne in se sprejme nasvet g. Svetca. Potem gosp. predsednik ob eni uri popoldne sklene sejo in prihodnjo sejo napové za popoldne ob polu petih.

Druga seja ênkete o kmetiskih razmerah na Kranjskem

pričela se je 17. t. m. zvečer ob polu petih; predsedoval je zopet g. deželni glavar grof Thurn, v imenu vlade je bil prišel g. deželni predsednik baron Winkler, zapisnikar je bil g. Klun. Dr. Vošnjak je poročal o drugem oddelku programa, o kmetiskih domovih, in sicer o prvem vprašanji: Ali bi se ustanovili kmetiski domovi, to je, kmetije, ki se ne smejo rušiti, in le kot celota prodati. Omenjal je, da po §. 16. predložene postave se kmetije, ki jih deželni zbor zaznamova za nerazrušljive, ne smejo razrušiti. Tako postavo smo uže imeli pod francosko vlado, ko je pa Kranjska prišla zopet pod Avstrijo, se na to postavo niso več ozirali. Zlasti na Notranjskem in Dolenjskem so se kmetije silno razkosale, kar pa ni samo kmetijstvu, ampak tudi občinam samim na veliko škodo. Treba je toraj postaviti nekatere meje, po katerih se mora omejiti razprodaja in razkosevanje zemljišč. Učenjaki, kakor Schäffle in drugi pravijo, da postavodajalstvo ima pravico omejevati prosto razkosovanje zemljišč. Za tem prebere več izrekov veljavnih mož, ki hvalijo take ne-

rušne kmetijske domove celó do pet oralov posestva. Kmetiski domovi so tista zemljišča, ki se posebej zaznamovajo za nerazrušljiva. Vsega posestva ne bi bilo prav prepisati kmetiskim domovom, ker bi to nasprotovalo prvemu danes rešenemu vprašanji. Ugovarjajo sicer, da bi posestniki vsled tega zgubili kredit, da bi posestva zgubila vrednost, pa ti ugovori niso sploh po vsem opravičeni, in povsod se čuti, da dosedanji zakon posestvom ni bil na korist, zato si povsod prizadevajo vkretniti na drugo pot. On toraj nasvetuje, da naj se za Kranjsko ustanové nerušne kmetije (kmetiski domovi).

Gospod Svetec priznava prednost take naredbe, vendar pa dvomi, ali bi s tako omejitvijo vstreglo želji naših kmetiskih prebivalcev. Nekateri prodajo svoje posestvo iz zapravljenosti, eni iz sile, da poplačajo dolgove, eni pa iz gospodarskih ozirov, ker so jim zemljišča od rok itd. Za prve ni škoda, ako prodajo, ker zemljišča pridejo v boljše roke, drugi si s prodajo pomagajo, ker bi sicer bila prodana vsa zemljišča, zato bi ne bilo prav jim omejevati priliko, da se zopet opomorejo. Zgled ameriški ni prav priličen, tam imajo svetá na izbiro; kdor eno zemljišče prodá, si lahko kupi drugo. On toraj meni, da bi s tako postavo ljudem morda več škodovali, kakor koristili.

Dr. Namorš povdarja, da kmetiski posestniki se dostikrat pečajo tudi s kupčijo, treba jim je za to denarja, ki ga dobé lahko na posodo, ako je njih zemljišče za to porok. Tudi ne bo več mogoče zemljišč zložiti, ako bo prepovedano od njih kaj prodati. Vsak bo imel svoje zemljišče tam, kjer ga ima sedaj in razkosano, kakor je sedaj. On toraj tudi ni za tako postavo.

Gosp. Planinec nasproti meni, da bi se razkosovanje vendar le moralo nekoliko omejiti. — Gosp. Ogulin pa trdi, da bi se taka postava še ne dala prav izvrševati. To bi bil nekak kmetiski „fideikomis“. Kmetiskemu stanu se more pomagati le s takimi pomočki, da more kmet laglje shajati. Kmet naj se postavi na enako stopinjo z rokodelcem. — Dr. Sterbenc omenja, da je razloček med kmetom in obrtnikom; prvi more delati le podnevi, drugi tudi ponoči. Brat njegov mu je večkrat rekel, da si šteje v ponos, da sme vsak pedenj zemlje prostovoljno prodati. On ne stavlja nobene predloga, pa se bode pridružil večini. — Gosp. Detela meni, da bi se morala morda prej prevdariti druga točka, ki vprašuje, ali naj se vpisovanje prepušča prosti volji lastnikovi, ali naj bode obligatno (uradno)? — Gosp. Ogulin ugovarja, da rešitev tega vprašanja ni bistvena. — Dr. Namorš omenja, da je on lastnik svojega posestva, da pa svojim naslednikom ne more nakladati nobenih dolžnost. — Gosp. Detela odgovarja, da dotična posestva dobé še le postavno varstvo, kedar se vpišejo kot kmetiski domovi. Lastnik ima pravico, s svojim posestvom storiti, kar koli hoče, ga tudi zapraviti. Dober gospodar pa ga želi zapustiti svojim otrokom, zato se ne bo branil, ga vpisati kot kmetiski dom.

(Dalje prihodnjič.)

Nova postava.

Razjasnilne opombe vladine k načrtu postave o dedinskih naredbah pri kmetijskih domačijah srednje velikosti.

(Dalje.)

Ako se pomisli, da rane, prizadete kmetijskemu stanu, veliko bolj motijo život državne družbe, kakor

pri vsakem drugem stanu, zato preti ravno iz prezadolženja kmetij največja nevarnost za državo, in to je napotilo vlado, kolikor moč poiskati vzrokov zadolženja pri kmetijskem ljudstvu, in to tem bolj, ker se je v petletji 1877—1881. stan dolgov mestnega posestva uže zmanjšal za 27,288.954 gold., pri tem pa se je se ve da tudi nad 48 milijonov zbrisalo, ker zastavljena posestva niso zadostovala s svojo vrednostjo pri prodaji. Gotovo je, da je cela vrsta vnanjih, od razmer zemljiškega posestva neodvisnih vzrokov v tej dobi pripomogla k zadolženju. Tako je omeniti: raščečo breme javnih davkov za državo, deželo, okraj in občino (zemljiški davek ostal je skoraj nespremenjen, priklade na-nj pa so se povekšale od leta 1862. od 13,277.342 gold. na 24,949.590 gold., toraj za več kot 11½ milijonov ali 87.9 %, hišno-razredni davek zrastel je v tej dobi od 4,811.532 gold. na 6,657.764 gold., priklade na ta davek pa od 1,871.071 gold. na 4,676.124 gold., to je, za 2,805.053 gold. ali za 149.9 %), — dalje pogrešale so se primerne naprave in združne organizacije za oseben kredit in prodajo kmetijskih pridelkov, kar je bilo tem bolj potrebno, ker je sicer oderuštvo v vsakovrstni obliki dostikrat ostalo edino pribežališče za kmetovalca, kateremu je bilo nujno denarja treba. — Dalje se je ozirati na veliko tekmovanje (konkurencio) na vseh poljih kmetijskega pridelovanja, katero izvažanje zadržuje, in katero sega do nazadovanja kmetijskih obrtnij, žganjarij, pivarn itd. Dalje se tudi ne bode dalo tajiti, da se tudi kmetijskemu stanu enako z drugim prebivalstvom ni posrečilo, ustaviti se potrati, katera presega njegove moči, in da se hoče tukaj kakor drugod potrebam, katere nimajo nikakoršnega pametnega opravičenja.

Natanko se sicer ne dá trditi, v koliko je zadolžil ta in koliko ta vzrok nazadek kmetijskega stanu, vendar pa je nekaj podatkov, ki o tem dajo nekaj pojasnila.

Sledeče tabele kažejo spremembe v posestvi in obremenjenosti s tem zvezane, tako tudi vrednost dotičnih posestev in konečno odstotek vrednosti, katerega zahteva zadolženje.

Tabela IV.
Premembe posesti vsled smrti.

Leto	Število	Vrednost	Novo obremenjenje po deležih in volilih	% novega obremenjenja od vrednosti
1872	37.052	56,604.649	15,581.082	27.5
1873	37.088	59,839.853	17,663.596	29.5
1874	38.466	60,283.942	18,373.919	30.5
1875	35.939	60,668.605	19,026.153	31.3
1876	35.224	60,444.042	18,678.346	30.9
1877	36.445	61,123.403	19,099.698	31.2
1878	36.718	60,631.601	19,331.171	31.9
1879	37.874	64,255.295	20,131.049	31.3
1880	39.483	69,041.178	19,953.147	28.8
1881	38.920	64,223.979	18,881.171	29.3
Skupaj	373.209	617,116.547	186,719.332	—
Počez	37.321	61,711.655	18,671.933	30.2

Iz te tabele videti je, da se njene številke le za malo spreminjajo, ker je ravno smrt, ki provzročuje spremembe in postavbo, katera določuje sodedičem pripadajoče svote deležev; iz teh številčk je dalje videti,

da se z zavarovanjem deležev, ki poprek znašajo po 18 milijonov, obremenuje poprek tretjina vrednosti dotičnih zemljišč.

(Dalje prihodnjič.)

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

Dalje naj bi se pri naštevanji k trgovinskemu oziroma obrtnemu odseku pripadajočih raznih obrtnih in trgovinskih strok v toliko izvrši poprava, da se med trgovinami tudi navaja obrt spediterja (pred obrtjo komisijonarja), izpusté pa naj se pri obrtni sekciji začetne besede „obrti prvotne produkcije v kmetijstvu in gozdarstvu, kakor tudi v rudarstvu“, nasprotno pa naj se na konci besede „naposled rudniška obrt“ vzprejmo.

Na §. 3.—13. so se po visokem trgovinskem ministerstvu izdanem ukazu dne 9. januarija 1883. l., števil. 38.893 (intim. z dopisom od 20. januarija 1883., št. 152 pr.) normalnemu pravilniku nasproti izvršile nekatere modifikacije, ko so se med obravnavami o reviziji volitvenih redov kot potrebne pokazale. Osobito veljá to o določilih §§. 8. in 9., zadevajočih vračanje in pošiljanje izpolnjenih glasovnic z izkaznicami od strani volilcev na volitveno komisijo.

Pri tem oziralo se je na pomislke proti občinam kot posredovalnim organom izražene ter dovolila se je izprememba prvotnih določil v tem zmislu, da se le obrtnega oblastva pri vračanju volitvenih papirjev od strani volilcev na volilno komisijo ogniti ne more, volilcem pa je prosto, da svoje glasovnice z izkaznicami na koji koli način (po pošti, po davčnih ali občinskih uradih itd.) na obrtno oblastvo I. inštanice pošljejo. Visoko c. k. trgovinsko ministerstvo pričakuje, da se bode pri tem postopanju, ki je zdaj konečno uravnano, vsaki nerednosti pri volitvi v okom prišlo.

Od slavne trgovinske in obrtne zbornice predlagan dostavek k §. 8. alin. 7. se kot neprimeren odstrani; nasvetovanemu dostavku k alin. 5. istega paragrafa se je ugodilo v §. 9.

Slavna trgovinska in obrtna zbornica se vsled navedenega ukaza visokega c. k. trgovinskega ministerstva z dné 17. januarija 1884., št. 37831 pozivlja, da predloži v 8 dneh predležečemu eksemplaru soglasen pàre novega volitvenega reda, da se bode visokemu c. kr. trgovinskemu ministerstvu v potrditev predložil.

Gosp. Ivan Baumgartner omenja, da se je pri obravnavi odsekov trdilo, da se z ozirom na ministerski ukaz volilni red zdaj ne more predručati. Meni pa, da to ni pravo tolmačenje ministerskega ukaza, ker je visoko trgovsko ministerstvo v volilnem redu zbornici pražki posebno kategorijo vpeljalo za obrtnike srednje vrste. Govornik odobrava to, meni pa, da morajo v zbornici zastopane biti vse kategorije trgovcev in obrtnikov, kar pa novi volilni red ne določuje. Govornik meni, naj bi se še druga kategorija trgovcev in obrtnikov napravila, napravilo naj bi se torej tako, da bi oni, kateri plačujejo več davka, ne volili z malimi trgovci in obrtniki. Govornik pozdravlja z veseljem ministerstva naredbo, s katero je vpeljana posebna kategorija za veliko trgovino ter predlaga, naj bi se volilni red v tem preuredil, da bi druga kategorija trgovcev, kateri plačujejo na leto po 21 gold. pridobitnega davka brez doklad volila dva odbornika in da bi v tretji kategoriji volili oni trgovci, kateri na leto plačujejo vsaj po 8 gold. 40 kr., in v četrti kategoriji vsaj po 2 gold. 10 kr. pridobitnega davka brez doklad.

Gosp. dr. Poklukar omenja, da se visoko trgovsko ministerstvo ni oziralo na predloge zbornične, ka-

glavni odbor pri sl. ministerstvu za poljedelstvo prositi. Nasveti odseka za splošne reči sprejmejo se z nekaterimi malimi preuredbami, ter se sklone sl. ministerstvo za sledeče podpore prositi:

1. Kmetijski poduk:
 - a) 3 štipendije po 300 gold. skozi 3 leta takim, ki hočejo obiskati katero višo gospodarsko šolo, toraj za leto 1885. 900 gold.
 - b) subvencijo podkovski šoli 1200 "
 - c) 8 štipendij po 50 gld. za učence podkovske šole 400 "
 - d) 2 štipendiji po 300 gld. za kranjske slušatelje dunajskega živinozdravniškega zavoda 600 "
 - e) za nakup kmetijskih strojev in kmetijskega orodja, koja imajo služiti v poduk, posebno pri potnem predavanji 400 "
 - f) za potna predavanja o mlekarstvu in vinoreji 500 "
 - g) za razširjevanje umnega kmetijstva, potem tiskanih razprav, knjig, knjižic itd., posebno v podporo družbenem listu „Kmetovalcu“ 800 "
- Dalje se prosi sl. ministerstvo, da blagovoli kot vsako leto, tako tudi leta 1885. deželno vino- in sadjerejsko šolo na Slapu izdatno podpirati.
2. Razstave:

Za pokrajinsko razstavo l. 1885. v Postojni 1000 gold.
3. Melioracije:
 - a) premije za umno napravljena gnojšča 300 "
 - b) premije za izgledne sadne sušilnice 300 "
 - c) premije v zboljšanje pašnikov, planin itd. 400 "
 - d) podpora za izsuševanje in namakanje zemljišč 400 "
4. Posebna rastlinoreja:
 - a) za nakup pravega semena ruskega lanú 500 "
 - b) za nakup dobrega, čistega deteljnega semena 300 "
 - c) za povzdigo sadjereje in v podporo družbenemu vrtu 1000 "
5. Gozdarstvo:

Za premije pogozdovanja itd. 200 "
6. Živinoreja:
 - a) za nakup dobre plemenske govedi . 6000 "
 - b) za podporo na novo ustanovljenim mlekarским zadrugam 1000 "
 - c) za nakup ukviških plemenskih ovnov 500 "
 - d) podpora čebelarskemu in ribškemu društvu 200 "
 - e) za razširjevanje dobrega kmetijskega orodja 400 "

Centralni odbor se razgovarja o večstranskih pozivih, da naj se tudi kmetijska družba pridruži peticiji na državni zbor za sprejem severne železnice v državno oskrbovanje. Po daljši debati sklone glavni odbor z večino glasov, samostojno odposlati peticijo na državni zbor, da naj se severna železnica sprejme takoj v državno oskrbovanje, in le, ako proti tem odločno govorijo državni interesi, brezpogojno do 1. januarja l. 1904.

(Konec prihodnjič.)

Nova postava.

Razjasnilne opombe vladine k načrtu postave o dedinskih naredbah pri kmetijskih domačijah srednje velikosti.

(Dalje.)

Tabela V.

Spremembe v posestvu in pa obremenjenje vsled pogodeb.

Leto	Število pogodeb	Vrednost posestev	Nova bremena iz kupnin	% novih bremen od vrednosti
1872	148.157	233,149.267	—	—
1873	153.466	249,809.836	—	—
1874	159.289	235,356.305	—	—
1875	149.722	218,518.926	—	—
1876	148.450	203.408.604	—	—
1877	157.237	206,521.049	—	—
1878	151.516	188,300.632	31,349.195	16.6
1879	147.707	182,415.446	30,135.564	16.5
1880	156.545	205,540.947	31,400.927	15.3
1881	169.063	205,951.593	33,414.656	16.2
Skupaj	1,541.152	2.128,972.605	126,300.342	—
Počez	154.115	212.897.260	31,575.085	—

Pri kupninskih zastankih kaže se za štiri leta, za katere so številke znane, poprečen odstotek vrednosti prodanih zemljišč od 16.1, pa je opomniti, da velik del posestev posestniki izročé za čas življenja, in je ta vrsta izročitev tukaj všteta v kupne pogodbe, iz tega se tudi pojasnuje; zakaj je število te vrste sprememb v posestvu tako visoko, obremenjenje pa primeroma malo.

Nové dolgove, kateri drugače nastanejo, kakor pri premembah posestev med živimi ali za slučaj smrti kaže za leta 1878—1881. sledeča

Tabela VI.

Novo obremenjenje izvan prememb v posestvu.

Leto	Nova bremena:
1878	121,720.040 gold.
1879	119,615.920 "
1880	133,782.164 *) "
1881	12,135.557 "

Skupaj 496,473.696 gold.

Počez 124,118.424 "

Pri tem pa je opomniti, da je veliko tukaj navedenih posojil sprejetih zato, da se ž njimi poplačajo oni deleži in dedšine, katere so pa navedene v prejšnjih tabelah, toraj odpade velik del.

(Dalje prihodnjič.)

*) Med temi nad 15 milijonov po večkrat zavarovanih dolgov.

smetana skisati sama za-se, ne pa na mleku. Smetana se mora toraj posnemati še sladka, ter pustiti potem v posebnih posodah kisati. Kedaj da je smetana dovolj skisana, to uči umnega gospodarja uže skušnja; predolgo kisanje smetane naredí surovo maslo grenko. Ako temeljne pogoje mlekarstva na tanko izpolnujemo, to je, mleko pred vsako nesnago ohranimo, v vseh mlekarskih prostorih in pri posodah največjo snago vzdržujemo posode zračimo, potem se skisa smetana ravno prav v 1 do 2 dnevih, ako je bila tudi toplota primerna, to je, če je znašala 15 stopinj.

Znamenje, da je kislá smetana za pinjenje uže godna, je to, da od žlice, katero v kislikasto, zgoščeno smetano vtaknemo, smetana počasi odteče, da se vleče ter se sveti. Da je kisanje v smetani enakomerno, treba je je večkrat premešati, to še posebno, ako je smetana od večih molž skupaj.

Prepočasno, kakor prehitro kisanje škoduje smetani. V prostorih, ki so na novo za mlekarstvo prirejani, je kisanje počasno, ker manjka v zraku trosa onih gljivic, koje kisanje prouzročujejo. Ako je kisanje prepočasno, smé se dodati smetani 1 odstotek kislega mleka, toplota se pa za 1 ali 2 stopinji poviša. Če je pa kisanje prehitro, dodá se posnetega sladkega mleka toliko, da se toplota smetane zniža za nekaj stopinj. Slabo je pa pridjati kisli smetani sladke, ter to zmes pinjiti.

Pri pinjenji kisle smetane zapazimo včasih uže v pričetku vskipenje in spenjenje smetane čez pokrov pinjin. Vzrok temu je navadno prenizka toplota, največkrat pa nečistost. V tacih slučajih treba je odvzeti iz pinje toliko smetane, da je napolnjena do navadne višine, potem se preneha pinjenje za 10 do 15 minut, toplota se nekoliko poviša in počasi pini naprej.

28. Pinjenje sladke smetane.

Iz sladke smetane izdelovati surovo maslo je teže. Treba je piniti pri nižji toploti in hitreje pregibati pinjo ali stroj. Pinjenje sladke smetane je le tam umestno, kodar se posnema mleko s pomočjo mrzle vode ali ledu. Ko je smetana posneta, dovedemo jo do primerne toplote, to je, od 12 do 13 stopinj, ter jo takoj spinimo. Kajti sladka smetana za izdelovanje sladkega, surovega masla se ne sme hraniti niti pol dneva, ker dobi sicer surovo maslo grenek okus. Tudi voda ne sme priti v dotiko s sladko smetano ali surovim maslom iz take smetane izdelanim in celó pinja naj se splaknuje s sladkim posnetim mlekom.

Surovo maslo iz sladke smetane ima v sebi najmanj sirove tvarine in vode, je toraj najfinejše in najstanovitnejše. Kakor uže gori omenjeno, treba je sladko smetano hitreje piniti. Pri vertikalnih strojih pod. 27, 28, 29, 31, 33 treba je zasukati lopate v minuti do 14krat, pri družih strojih 50 do 70krat. V dobri uri je pinjenje končano.

29. Pinjenje mleka.

Kakor se dá narediti surovo maslo iz sladke ali kisle smetane, dá se tudi narediti iz sladkega ali kislega mleka. Pinjenje sladkega mleka je sedaj še malo v navadi. Toplota mora znašati tu 8 do 11 stopinj. Pini naj se po priliki tako hitro, da se zasučé ôs pri vertikalnih strojih 150krat, pri družih 70 do 80krat v minuti. Za pinjenje potrebujemo 2 uri.

Pinjenje kislega mleka vrši se pa tako-le: Mleko, kar se ga v enem dnevu namolze, zlije se skupaj v eno posodo, ter postavi v hram, katerega toplota znaša 10 do 15 stopinj. Posode, v katerih se

mleko kisa, morajo imeti tako velikost, da mleko stoji v njih vsaj 45 centimetrov visoko, 80 centimetrov pa tudi presegati ne smé. Mleko v takih posodah se v 24 do 36 urah enakomerno skisa. Za pinjenje je najprimernejši holštajnski stroj, katerega goni parna sila ali pa vsaj živalska sila s pomočjo geplja. Toplota pri pinjenju mora znašati v začetku 15 do 17 stopinj.

Pinjenje sladkega ali kislega mleka ima sledeče prednosti:

1. Prihrani se posnemanje mleka; vsled tega se pa rabi
2. manj prostora, posod in dela, in
3. dá se sesirjeno mleko koristno porabiti za izdelovanje surovega masla.

(Dalje prihodnjič.)

Nova postava.

Razjasnilne opombe vladine k načrtu postave o dedinskih naredbah pri kmetijskih domačijah srednje velikosti.

(Dalje.)

Napak bi sicer bilo, opiraje se na te pomislíke, nasledke razdelitev zapuščin smatrati za poglavitni vzrok, iz katerega izvira zadolževanje, vendar pa se mora pripustiti, da je ravno ta razdelitev stvar, pri kateri postavodajstvo najglaglje vmes poseže, ker bi bilo za pomoč na drugih delih treba zeló obširnih priprav in naredeb, da bi se ono zeló s sredstvi, katera bi se rabila, ne povejšalo, nad to pa bi ravno pri prvo omenjenem sredstvu še velik del ljudstva s sploh veljavnim pravnem mnenjem postavodajstvo podpiralo.

Ker uže stareje avstrijsko postavodajstvo je temu predmetu skazovalo posebno skrb, ker je bilo dedovanje pri kmetijskih posestvah v vseh avstrijskih deželah, razun Dalmacije, Primorske in Kranjske, vredjeno po posebnih političnih, od splošnega dedinskega prava različnih postavah. — Podlaga temu dedinskemu nasledstvu pri kmetijskih posestvah, vredjenem v posebnih političnih postavah sta bila dva glavna načela: 1. Da se je kmetijsko posestvo oddajalo enemu samemu dediču, ne da bi se bilo dejansko ali idealno delilo med več dedičev, ako so bili, ampak te sodediče odpravil je prejemnik sam, ako v ta namen ni zadostovala druga dedščina. 2. Da se prejemnik ni smel preveč obremeniti z deleži, katere je imel dati sodedičem. Drugo to načelo izraževalo se je posebno v določilu §. 5. patenta od dne 9. oktobra 1795 (J. G. S. N. 258), da „se ima v slučaju cenitve vrednost z ozirom na vse okoliščine tako določiti, da more nastopajoči posestnik na domačiji dobro shajati.“

Postava od dne 27. junija 1. 1868. drž. z. l. št. 79 bile so navedene v §. 761 o dr. z. omenjene posebne politične postave o dedinskem nasledstvu pri kmetijskih domačijah dejane ob veljavo.

V letih 1868. do 1869. so bile vsled tega res v enajstih deželah omenjene omejitve proste razdelitve preklicane, in to v Bukovini s postavo od dne 24. aprila 1868. št. 5 in od dne 13. oktobra 1868. št. 15., na Moravskem s postavo od dne 24. septembra 1868. št. 25, na Štajarskem s postavo od dne 24. septembra 1868. št. 17., na Gorenje-Avstrijskem s postavo od 26. septembra 1868. št. 15., na Nižeavstrijskem s postavo od 5. oktobra 1868. št. 14.; na Predarelskem s postavo od 15. oktobra 1868. št. 46., na Šleskem s postavo od 16. oktobra 1868., št. 21.; na Solnograškem s postavo od

22. oktobra 1868. št. 28., na Gališkem s postavo od 1. novembra 1868. št. 25.; na Koroškem s postavo od 1. novembra 1868. št. 29.; na Českem s postavo od 20. decembra 1869. št. 152. Po vsem tem so danes veljavne naredbe gledé dedinskega nasledstva pri kmetijskih domačijah samo še na Tirolskem.

(Dalje prihodnjič.)

Narodno-gospodarske stvari.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Konec.)

V imenu ženskih ali takih oseb, katere so pod zakrilstvom (varuštvo) ali skrbstvom, ter imajo samo v svojih rokah tako trgovino ali kakošen obrt, voli upravitelj njih posla. (§. 7., alin. 4., zakona o trgovskih zbornicah.)

Rudarska društva, tovarniške in trgovske družbe, društva, vkupni imetniki svoboščin in vse take skupne osebe imajo samo po en glas.

Volilsko pravico izvršuje tista oseba, kateri pristoji zastop podjetja po zakonu ali po pravilih.

Izvoljeni smejo biti tisti trgovci in obrtniki, kateri so avstrijski državljani, so 30. leto svoje dobe navršili ter imajo uže vsaj tri leta vsa svojstva, kakoršnih je treba volilcu in redno domujejo v zborničnem okraji.

Niti voliti, niti izvoljeni biti. §. 7., alin. 10, zakona o trgovskih zbornicah.)

Razen tega ne morejo izvoljeni biti: trgovci, kateri so padli v konkurz, dokler ne dobijo zopet sposobnosti. (§§. 246 in 253 konkurznega reda z dné 25. decembra 1868., drž. zak. št. 1 iz 1869. l.)

§. 6. Pravi zbornični člani se volijo v neposrednji volitvi.

Pravi člani se volijo za šest let. Kedar minejo tri leta, tedaj v 31. dan decembra polovica članov izstopi po redu svojih službenih let in ti se nadomestijo z novimi volitvami. Ako jih ima več po enoliko službenih let, razsodi žreb, komu je izstopiti. Izstopivši se smejo spet voliti.

Ako se med časom ene volitvene dobe izprazni eno ali več zborniških mest, tedaj zbornica za prave člane pokliče one, kateri so ob zadnji volitvi dobili po največ glasov za prej izvoljenimi v dotičnem volilskem razredu. Kdor se tako pokliče, službuje potem samo do prve volilske dobe. (§. 6, zakona o trgovskih zbornicah.)

§. 7. Politično deželno oblastvo postavi ob enem pri razpisu volitev volilsko komisijo, da volitve priredi in izvrši.

Volilske komisije prvosednik je komisar, katerega v to imenuje trgovski minister.

Volilska komisija je sestavljena iz enega občinskega svetovalca ljubljanskega mesta in šest zborničnih zastopnikov, in to iz dveh članov obrtnega odseka, ter vrhu tega tudi iz zapisnikarja. (§. 8., zakona o trgovskih zbornicah.)

Občinskega svetovalca ljubljanskega mesta, kakor tudi zbornične zastopnike imenuje politično deželno oblastvo v člane volilske komisije.

Občinski zastop in zbornica imata pravico, v tem staviti političnemu deželnemu oblastvu predloge.

Če se je zbornica razpustila (§. 23. zakona o trgovskih zbornicah), pokliče politično deželno oblastvo nekatere zaupne može izmed trgovcev in obrtnikov v volilsko komisijo.

Komisija ima naslov: C. kr. volilska komisija trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani.

Vse tej volilski komisiji pripadajoča razsodila so konečno veljavna.

Politična uprava, oblastva in županstva imajo dolžnost, volilsko komisijo pri izvrševanju volilskih poslov izdatno podpirati.

Komisija uraduje v prostoru trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani.

Zbornica mora preskrbeti potrebno pomožno osebje.

Volilski stroški se pokrijejo iz zbornične blagajnice.

§. 8. Volilska komisija sestavi na podstavi zborničnih popisov in če je zbornica razpuščena (§. 23. zakona o trgovskih zbornicah), eventualno na podstavi uradnih pripomočkov, ki so pri roki, po posamičnih kategorijah volilske imenike, kateri obsezajo v razpredelkih volilčevo ime in njega priimek in obrt, kraj njegovega podjetja in po koliko plačuje davka, ter jih, določivši zapadni rok 14 dni za vložitev ugovorov, ako bi jih kaj bilo, razpolaži javno in to pri c. kr. davkovnih uradih in pri mestnem magistratu v Ljubljani.

Ob ugovorih razsoja volitvena komisija ter naznanja svoja razsodila ugovornikom.

Na podstavi veljavno popravljenih volilskih imenikov razdá volilska komisija izkaznice in glasovnice za volitev ter jih razpošlje z razpisom volitve volilcem. (§. 8., zakona o trgovskih zbornicah.)

V razpisu volitve stoji, koliko članov je po posamičnih volilskih kategorijah (volilskih razredih) voliti in kateri danter katero uro se bode volitev pred volitveno komisijo vršila ali po ustnem glasovanju ali da se napisane glasovnice osobno oddadó (§. 9. zakona o trgovskih zbornicah), ter katero uro se bode ustno glasovanje in oddajanje glasovnic končalo.

Razven tega je v razpisu volitve naznaniti dan, do katerega morajo, če se volitev vrši z dopošiljanjem po volilcih podpisanih glasovnic (§. 9., zakona o trgovskih zbornicah), napisane in podpisane glasovnice z izkaznicami dospeti k obrtnemu oblastvu prve stopinje (k okrajnemu glavarstvu oziroma magistratu in občinskemu uradu v mestih z lastnim štatutom).

Volitve trgovskega in obrtnega odseka oziroma posamičnih njihovih volilskih kategorij (volilskih razredov) se smejo vršiti v primernih presledkih, katere določa volitvena komisija. (§. 9., alin. 3., zakona o trgovskih zbornicah.)

Volitveni rok je določiti tako, da presledje do glasovšetja zadostuje, da se morejo glasovnice volitveni komisiji oddati in doposlati. (§. 8.)

Razpis volitve z glasovnicami in izkaznicami vred mora volitvena komisija po obrtnem oblastvu I. stopinje tako doposlati, da se z ozirom na kraj, kjer je volilčevo podjetje, zgoraj navedene tiskovine uredé po občinah in dodavši jim po občinah spisane popise izročé zaznamenanim obrtnim oblastvom, katera jih vročé volilcem proti dostavnemu izkazu, in sicer v mestih z lastnimi štatuti neposredno, drugod pa potem občinskih uradov.

§. 9. Volitev se vrši javno. Kdor hoče voliti, daje se mu na izvoljo, da voli ali a) ustno, ali b) da svoje može na glasovnici zapisane sam podá volitveni komisiji, ali c) da oddá poleg izkaznice glasovnico s svojim imenom podpisano, obrtnemu oblastvu I. stopinje, katera jih komisiji dopošlje.

Glasovnice se morajo odprte ali zaprte oddajati ali dopošiljati. Na zaprtih glasovnicah pa mora biti zunaj zapisano ime volilčevo.

Tisti volilci, kateri volijo tako, da dopošljejo napisane in podpisane glasovnice (alinea 1, sub c), morajo svoje glasovnice z izkaznicami vred v določenem roku oddati obrtnemu oblastvu I. stopinje, kjer je podjetje, ali jih temu oblastvu doposlati. Glasovnice z izkaznicami vred dopošiljajo se lahko po c. k. pošti, po c. k.

sedaj mleko pridruže in ima vedno manj mleka. Kaj je vzrok tega in kakošna pomoč za to? (Fr. Fr. pri sv. J. na Štajarskem.)

Odgovor na to vprašanje smo dali uže nekemu drugemu gospodu v „Novicah“ št. 21. od 21. maja leta 1884. Tudi za Vas velja ravno tisto.

Vprašanje 24. Kedaj se sme pričeti z nabiranjem kurjih jaje za zimsko zalogo? (P. L. v Str.)

Odgovor. Jajca od druge polovice avgusta so uže sposobna za spravljanje. Naše ljudstvo trdi, da so najboljša jajca zato ona, katera so znesena med šmarinimi mašami, t. j. od Vélikega do Malega Šmarna.

Vprašanje 25. Kako se ozdravi grintovo tele? (R. S. v Ž.)

Odgovor. Bolno tele se na dotičnih mestih namaže z oljem ter potem, ko se grinte odločijo, izpere z vodo in milom. Ako se grinte potem naredijo od novega, namaže se bolna koža z zmesjo iz katrama in mila ter tako pusti kakih 24 ur stati, potem se zopet izpere z vodo in milom. To se sme ponavljati vsak tretji dan.

Nova postava.

Razjasnilne opombe vladine k načrtu postave o dedinskih naredbah pri kmetijskih domačijah srednje velikosti.

(Dalje.)

Škodljivi nasledki sedaj veljavnega prava za postavno nasledstvo pri kmetijskih posestvih so lahko razumljivi, ako se natančneje ogledajo dedinske oblike z vsemi posledicami, kakoršne sledijo iz določil občnega državlanskega zakonika.

Odločiti se je dedičem namreč ali za to, da vse posestvo oziroma vsak del posestva dejansko razdeli med vse po postavi k dedovanju poklicane dediče, ali pa da postanejo vsi dediči solastniki in gospodarji poddedovanega posestva, ali pa konečno, da se opiraje na določilo §. 843 obč. drž. zakonika po želji enega sodelenika kmetijska domačija prodá po sodnijski dražbi.

Vsi omenjeni trije načini dedovanja nikakor ne ugaajo razmeram kmetijskih zemljišč, temveč pouzročujejo veliko gospodarsko škodo, v kolikor se razdelitev dedšine ne vrši drugače, bodi-si vsled prodaje med živimi, bodi-si vsled naročila zapustnikovega ali vsled prstovoljnega dogovora dedičev med seboj — Neomejena delitev zemljišč, kakoršno načelo enake razdelitve dedšin postava sama naravnost pouzročuje vodi k najslabši obliki razkosavanja in polagoma nastajajo pritlikovska gospodarstva, katera navadni družini ne dajejo ne zadosti dela ne zadosti živeža in s tem so dane negotove razmere za posestnika.

Skupna posest na kmetijskih domačijah, tako, da gospodarji več dedičev, se iz gospodarskih ozirov za delj časa nikakor ne priporoča in se tudi nahaja samo pri popolnem zanemarjenih domačijah ali pa tedaj, ko so in dokler so dediči maloletni, le redkokedaj izjemoma traja tako skupno gospodarstvo dalje. Kjer pa sodediči morejo predlagati prodajo domačije se bode pa prelahko pripetilo, da se bodo barantači iskaje dobička polastili nakupovanja in prodavanja takih zemljišč, vsled česar se bode gospodar na zemljišči še večkrat spreminjal in to gotovo le v škodo gospodarstva, na škodo domačije.

Pa tudi v slučajih oporoke zapustnikove ali dogovora med dediči kaže se za gospodarstvo slab nasledek,

da se domačija previsoko ceni, vsled tega gospodar preveč obremeni, tako, da mu vsled preobilnih dolgov ni mogoče pravilno gospodariti in s pridelki sebe in svojo družino preživeti.

Ker je vprašanje dedinskega nasledstva na kmetijskih domačijah sila važno in so vrh tega razmere v različnih naših deželah različne, obrnila se je vlada do strokovnjaških in po svojem poklicu dobro podučeni oblastnij in oseb posameznih dežel z daljo vrsto vprašanj. Na podlagi onih odgovorov, da se še le o tej zadevi jasno videti in na tej podlagi prav soditi.

Pregledati si hočemo toraj nekatere, posebno za naše razmere med Slovenci važne odgovore, kakor so došli vladi, in so ji bili podlaga oziroma povod za načrt postave našim bralcem uže znan. — Iz Kranjskega predloženo je poročilo deželnega predsednika, okrajnega glavarja radoljškega, logaškega, deželnega odbora kranjskega, glavnega odbora kmetijske družbe, kranjske hranilnice, gosp. L. Robiča, L. Sveteca in dr. L. viteza Gutmannsthalala.

(Dalje prih.)

Narodno-gospodarske stvari.

Trgovinska in obrtna zbornica.

Dne 18. t. m. imela je trgovinska in obrtna zbornica sejo pod predsedstvom g. Josipa Kušarja v navzočnosti vladnega zastopnika c. kr. dvornega svetnika g. grofa Rud. Chorinskega in naslednjih gg. zbornikov: Otomar Bamberg, Ivan Baumgartner, Iv. Nep. Horak (podpredsednik), Alfred Ledenig, Karol Luckmann, Mihael Pakič, Vaso Petričič, dr. J. Poklukar, Jos. Ribič, Fr. Sark in Jarnej Žitnik.

Gosp. predsednik konstatuje sklepčnost zbornice, otvori sejo ter imenuje overovateljema zapisnika današnje seje gg. Iv. Baumgartnerja in V. Petričiča.

I. Zapisnik slednje seje se odobri.

II. Gosp. Alf. Ledenig poroča o ukazu vis. c. k. trgovinskega ministerstva z dne 28. februarija 1884., št. 2416. Ta ukaz se glasi: Poslanec pl. Pacher predložil je poslanski zbornici državnega zbora v 14. dan decembra 1882 l. po 90 drugovih podpiran predlog, s katerim se je zbornica povabila, naj sklene:

- Izdá naj se poseben zakon, glaseč se, da mora vse blago, katero pride v trgovino v zaprtih zavitkih, tako, da se pri navadnem kupu njih vsebina ne prešteva zopet, ne tehta ter ne premerja, imeti na zavitku zaznamenovano množino na natančno razviden način ter da je prodajalec pod regresom proti pošiljavcu jamči za prav naznájeno vsebino;
- naj se za izdelke tekstilne industrije, kateri se tržijo v motkah (štrenah) in pri katerih je naznájeno množine praktično neizvedljivo, določi postavna dolgost štren, katera bi ugajala tržnim potrebam posamičnih vrst blaga;
- naj se v kazenski zakonik vzprejme določba, glaseča se, da po producentih in prekupnikih izvršeno zavijanje obrtnih izdelkov, katero ima namen, po svoji kakovosti in izvršbi, zapeljati kupujoče občinstvo, se kot goljufija kaznuje;
- vlada se pozivlje, da se v zmislju avstro-ogerske carinske in trgovinske zveze sporazumi s kralj. ogersko vlado, da ta predlogoma a) in b) enake postavne predloge tudi v ogerskem zastopu spravi na dnevni red.

Gospodarski odsek državnega zbora, kateremu se je oni predlog izročil, je postavil pododsek, da se posve-

Na dopis deželnega odbora kranjskega, v katerem se kmetijska družba vpraša za mnenje, ali je davek za pašo, katerega nalaga občina cerkniška gospodarjem, ki imajo ovce, prevelik, izreče se glavni odbor v smislu pritožbe, katero so vložili posestniki ovac.

Tajništvo poroča, da je prošnjo podružnice vipavske o zadevi javne tombole uže dobro podprto, dotičnem ministerstvu odposlalo.

Predstojnik podružnice bohinjske prosi, da se nakaže mlekarški zadrugi v Stari Fužini ji od ministerstva dovoljenih 200 gold. za sozidanje ene nove sirarnice. Glavni odbor sklene potrebno ukreniti.

Tajništvo poroča, da je blagovolilo c. k. ministerstvo za poljedelstvo subvencionirati knjižico „Mlekarstvo“. Glavni odbor vzame to na znanje ter naloži tajništvu, da ponudi knjižico kmetijskim družbam v Gorici, Gradcu in Celovcu ter da se na ceni 20% odpusti. Udom kmetijske družbe kranjske, kateri so naročniki „Oekonomia“, zamorejo pa prejeti v pisarni družbe knjižico brezplačno.

Glavni odbor sklene, c. k. poljedelsko ministerstvo prositi, da blagovoli kmalu rešiti zadevo krške pokrajinske razstave.

Vsled sklepa glavnega odbora sklene se prositi ministerstvo, da družba sme porabiti subvencijo, koja ji je dovoljena za sadne sušilnice, za nakup Reynaldove sadne sušilnice.

Na dopis c. kr. deželne vlade, da bi družba izrekla svoje mnenje o prošnji občine Obrh za dovoljenje petih semnjev se sklene, le deloma priporočati prošnjo.

Zastran izvedenja reorganizacije družbenega vrta snidejo se gg. odborniki v četrtek 7. t. m. popoldne ob 4. uri na družbenem vrtu.

Zastran konstrukcije uzornega pluga za težke zemlje vipavskega in metliškega okraja sklene se potrebno ukreniti.

Tajnik Pirc poroča, da si je ogledal družbeno drevnico sadjarskega in čebelarskega društva v Radovljici ter priporoča glavnemu odboru na podlagi mu na mestu danih razjasnil, pri c. kr. deželni vladi predlagati izplačilo od ministerstva dovoljenih 100 gold. podpore.

Na novo v družbo sprejet je bil gosp. Lavoslav Abram, učitelj v Kostanjevici.

Nova postava.

Razjasnilne opombe vladine k načrtu postave o dedinskih naredbah pri kmetijskih domačijah srednje velikosti.

(Dalje.)

Poročilo deželnega predsednika kranjskega na poljedelskega ministra od dne 4. marca 1882. l., pr. št. 514, se glasi:

Vstrezaje visokemu razpisu od 24. decembra pr. l., št. 1391, imam čast predložiti došle mi ocene o zadevah nameravane prevstrojbe dedinskega nasledstva pri kmetijskih posestvih izprositi si moram prizanesljivost Vaše vzvišenosti, ako z ozirom na nujnost predmeta svoje mnenje o njem le z malimi besedami izrečem.

Kakor bodete Vaša vzvišenost videli, strinjajo se skoraj vse ocene v mnenji, da prosto dedinsko nasledstvo pri kmetijskih domačijah ni poglobiten vzrok propada kmetijskega blagostanja na Kranjskem. Tudi

jaz se moram pridružiti temu mnenju in navedem v to vtemeljenje sledeče:

Kranjska sploh v obče ni dežela, kjer bi se poljedelstvo v ožjem pomenu besede obnašalo. Zemlja je po svoji rodovitnosti skoraj brez izjeme slabeja kot srednja, dvakratno posevanje in pridelavanje le prisiljen pomoček, ki se slabo izplača, ker v primeri s pridelkom neprimerno veliko dela potrebuje.

To je vzrok, da si mora kmetijski posestnik, naj uže spada v vrsto velikega, srednjega ali malega posestnika, ako se izvzame veliko gozdno posestvo, skoraj brez izjeme prisiljen, iskati si postranskega zaslužka. Ta postransk zaslužek imelo je kmetijsko prebivalstvo kranjsko pred zgradbo južne železnice v obilni meri v prekupovanji in prevažanji. Takrat bilo je blagostanje kmetijskega prebivalstva kranjskega z izvzetimi malimi kraji — v cvetu. Naprava južne železnice prizadela mu je najtežji udarec, ker je ta železnica gledé ravnine na Kranjskem prav za prav samo posestniku gozda podala pomenljivejši dobiček, zaslužek iz prevažanja pa je popolnem, trgovino pa večidel uničila, ne da bi se bil do zdaj našel drug izdaten postransk zaslužek za kmetijsko prebivalstvo kranjsko.

Še drugo škodo prizadela je železnica Kranjski, ne da bi bila kmetu dala odškodnine: večje uvažanje tujih, izrekoma ogerskih zemljiških pridelkov, ki domače pridelke ob veljavo devajo. Na pr. izmed vseh velikih žitnih trgovcev ljubljanskih tržuje en sam z domačo pšenico in zato ta skoraj po vsem sam ceno določuje. Kako se pri tem kmetu godí, si je lahko misliti. Ako se vrh tega še pomisli, da se grozovita konkurenca tujih zemljiških pridelkov ne omeji na pšenico, temveč obsega vse druge žitne pridelke in vino tako, da trg odločuje, in da Kranjska skorej le les in živino izvažá, tedaj si je mogoče napraviti približno podobo o stanji kmeta na Kranjskem.

Po tem izrečenem sem rad pripravljen pripoznati, da je prosta razdelivnost kmetijskih zemljišč poleg drugih vzrokov stanje kranjskega kmeta še bolj v slabeje spravila in da je pri tem izdatne preuredbe postavodajstva ne samo želeti, temveč celó sila potrebno. Toda ravno tako odkritosrčno moram spoznati, da si od postave, katera gospodarju kmetijskih posestev puša prosto razpolaganje za čas življenja in za slučaj smrti in samo obrambe stavi za obstanek takih posestev za slučaj postavnega dedinskega nasledstva, za Kranjsko ne obetam izdatnega vspeha. Pri tem si ne mislim poglobitve razdelitve kmetijskih posestev vsled oporok. Kakor bodete Vaša vzvišenost iz priloženih ocen razvideli, je ta slučaj na Kranjskem zeló redek in v njem je tudi manjša nevarnost, ker taka razdelitev zemljišč ima svoje meje in mali kmet ima dostikrat na svojem posestvu boljši obstanek, kot večji, ker si more z dninarjem primeren postransk zaslužek prislužiti. — Hočem pa Vašo vzvišenost opozoriti na drug način delitev kmetij na Kranjskem, katera se prav dostikrat pokaže kot nasledek pravice prostega razpolaganja.

(Dalje prihodnjič.)

Narodno-gospodarske stvari.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

III. Tajnik poroča o ustanovitvi zadrug:

Odsek dovoljuje si naznaniti, da se za mesto ljubljansko uže snujejo zadruge ter da se bodo s priličnimi

več; in tretji 16 kg. (poprej 10 kg.), tedaj za 6 kg. več. Vsi tehtali so 44 kg. (poprej 29.7), tedaj 14.3 kg. več, to je za 48.1, odstotkov ali skoraj polovico več. Drugi in tretji tehtala sta, kakor se vidi še enkrat več. Prvi je zaostal, ker je po materini smrti obolel na driski. Ako bi bila slednja živa in zdrava ostala, bi bila praseta, akoravno bi bila sesala, težko toliko tehtala v osmih tednih. Pri vsem tem bili so pa prešiči popolno razviti, jako živi in zdravi.

Dobiček pa obstoji tudi v tem, da so bili prešiči uže navajeni vsega jesti, med tem, ko se ravno toliko stari prešiči, ki so se ravno matere odvadili, na to še le morajo navaditi.

Na vsak način kaže nam ta vspešna poskušnja, kako moramo ravnati, ako znameniti plemenski prešiči v prvi mladosti zgubijo mater. Da bi se čas, delo in piča še veliko boljše splačala, ako bi se vseh devet prešičev tako izredilo, je dandanes samo ob sebi umljivo. Usojamo si le še opomniti, da razvidi lahko vsak omikan kmetovalec, da je le-to omenjeno pitanje popolno v soglasji s pravili, katere nam podaje umno kmetijstvo.

Ker se je vse natanko in pregledno zapisovalo, odgovorimo tudi lahko na vprašanje: Koliko velja 1 kilogr. živega prešiča po dokončanem osmem tednu? Stroški natanko do krajcarjev znašajo:

Nakup treh štirnajst dni starih praset brez matere	—	gold.	60	kr.
Mleko, neposneto, 18 litrov, po 6 kr.	1	"	8	"
" posneto, 47 litrov, po 4 kr.	1	"	88	"
Pšenična moka št. 1, 0.4 kg. po 18 kr.	—	"	7	"
" " št. 2, 6.9 kg. po 16 kr.	1	"	10	"
Na debelo semlet ječmen, 2.1 kg. po				
7 kr.	—	"	15	"
" " " oves, 0.5 kg. po				
5 kr.	—	"	3	"
" " " semleta koruza, 0.7				
kg. po 9 kr.	—	"	6	"
Ječmenova in ržena zrna 16 kg. po 9 kr.	1	"	44	"
Krompir, 10 kg. po 2.5 kr.	—	"	25	"
Plača poslom skozi 28 dni po 10 kr.	2	"	80	"
Skupaj		9 gold.	46	kr.

Tedaj velja 1 kg. živega prešiča $9.46 : 44 = 21.5$ kr.

Kmetijske novice in izkušnje.

* V kmetijskem tečaju za narodne učitelje na Slapu so bili sprejeti: Žvagen Valentin iz Radovljice, Hudovernik Matija iz Dobropolja; Koller France iz Stalcarjev; Barle Ivan iz Podzemlja; Šest Andrej iz Metlike; Gebauer Vilj. iz Tržiša; Ribnikar Adalbert iz Logatca; Pipan Ivan iz Starega Trga; Hiti Matija iz Slavine; Dietz Oton iz Šturja; Svetina Jos. iz Šmarja pri Ljubljani; Črne France iz Vrhnike; Cepuder Josip iz Litije; Žirovnik Ivan iz Gorij.

* *Potem javne dražbe* prodajala bode c. k. kmetijska družba iz državne subvencije nakupljeno plemensko goved. Prodaja se bode vršila za pincgavsko (rudeče) pleme konec t. m. v Kranji, za muricodolsko pleme pa začetek oktobra v Ljubljani. Natančneje se bode čas še le določil.

* *Tovarnam za sladkor* gre slabo; cena sladkorja pada od dné do dné. Polovica tovarn za sladkor v Avstriji bode za časa letošnje kampanje zaprtih. Najslabše gré tovarnam, katere so lastnina kmečkih za-

drug, kajti one so ob času dobre kupčije pozabile na ustanovo rezervnega zaklada. Vsled te krize je uže več kupcev s sladkorjem faliralo, tako ima samo ena firma nad 4 milijone gold. dolga.

* * *
* *Potno zborovanje avstrijskega sadjarskega društva* bode letos sredi meseca oktobra v Gradci.

* * *
* *Sto konj* je poginilo pri požaru, kateri je uničil hleve svetožnanega kobilarstva kneza G. Chilkowa na Ruskem.

* * *
* *Kako napraviti dober vinski kis*, popisuje goriški „Gospodarski list“ tako-le: „Dober vinski kis vedno kaj velja, saj je tudi človeškemu zdravju dokaj služivniši kakoršen se navadno po štacunah prodaja. Kdor ne mara iz tropin in drožnega vina napravljati žganaj, more iz njih napravljati dober kis (ocet, jesih). Ravno tako bi svetoval vsakateremu gospodarju, kateremu vino cikne, da ga rajši podela v kis.

Glavna stvar pri napravi kisa je primerna visoka toplina 25° in pa obilen pristop zraka, oziroma kisleca. Slavni prof. Pasteur priporoča posebne aparate, kateri so krog napoševno od zunaj proti znotraj prevrtani, da zamore obilo zraka prihajati. Vedno naj se nekoliko močnega kisa zavre in vlije v aparat, ki ima več dnosov, v katerih se nahaja rahlo nakupičenega oblanja ter potem se vlije dotično vino, katero se hoče podelati v kis in Pasteur svetuje, da se napravi tekočina očetnih glivic, kakoršne se nahajajo kot siva, fina mre-nica na površji cikastega vina. Večkrat je treba dotično vino nalivati, dokler je popolnem spremenjeno v kis.

Na to je treba paziti, da se ne nalije preveč na en pot, ampak raji male množine, katere se toliko hitreje skisati morejo. Tak primeren aparat za napravo kisa izdeluje posodar Trost v Vipavi po 15 gold.

Navajam še, da oblanje je najbolje iz bukovega lesa; kdor pa zamore, dokaj bolje stori, ako hrani tropine, hlastine posebno ogrete tropine s hlastinami vred, so uže same na sebi velik pospešitelj kišnega vrenja.

Če pomislimo, da se ljudje poslužujejo večinoma kisa, kateri je iz najslabejših tudi zdravju škodljivih tvarin napravljen, naj le omenimo, da nekateri celó žvepleno kislino dostavljajo, da je bolj hud, zato tudi tak ocet grozno peče, bilo bi umestno in umno, da bi naši vinorejci izdelovali iz tropin, drožnega vina in sploh obolelih vin dober vinski kis.

* * *
* *Gospod Julij Hansel*, bivši stalni izvedenec o zadevah trtne uši in potovalni učitelj na Štajarskem, imenovan je vodjem kmetijske deželne šole v Grottenhofu pri Gradci.

Nova postava.

Razjasnilne opombe vladine k načrtu postave o dedinskih naredbah pri kmetijskih domačijah srednje velikosti.

(Dalje.)

Kakor je razvidno iz predloženih ocen in kakor je bilo zgoraj omenjeno, zapusti kmet na Kranjskem po svoji smrti ali izroči še pri življenji — in to se zgodi

večkrat — svoje posestvo enemu svojih otrok proti temu, da ima druge odpraviti. Tako prevzame nov lastnik večidel in izrekoma pri izročitvi med živimi tako obremenjeno posestvo, da uže začetkom svojega gospodarstva zabrede v nerazvidljiv labirint dolgov, ki ga pred časom v onemoglost spravijo. Odločno se moram protiviti mnenju, izrečenemu po kmetijski družbi, da so dedinski deleži večidel majhni. Na unanji pogled, po številkah, so se ve da mali, pa v primeri z malimi razmerami v deželi, so pogostoma vdušilni, izrekoma tedaj, ako tudi še pride prišteti poboljšek izročevalcev, iznašajoč dostikrat polovico domačijskega pridelka. Tudi bi bilo napačno misliti, da prejemuikovi bratje in sestre ali stariši večidel prizanesljivo ravnajo nasproti prejemniku. Ravno nasprotno je, ako svojih zavez ne izpolni natanko, kliče se le prehitro na pomoč sodnija in novega gospodarja najbližnejši sorodniki s tožbami pritiskajo, namesto da bi mu bili v podporo.

Pri zdražljivemu in k pravdanju le preveč nagnjenemu značaju kranjskega kmeta nastanejo iz takih tožeb dostikrat obširne pravde, katerih stroški niso mali. Kaj čuda, ako nov posestnik pri takih razmerah pogum zgubi in pogosto tudi tam, kjer bi bila še pomoč mogoča, oderuham v roke pade, in s tem svoj pogin prav gotov stori. — Koliko pridobitev kmetijskih domačij vsled podedovanja ali izročitve med živimi se na ta način namreč z izvršilno prodajo domačije konča, sicer ne morem povedati po odstotkih, zelo visok pa je odstotek gotovo. Narodno-gospodarska nevarnost teh zemljiških prodaj bi morebiti ne bila tako velika, ako bi bili kupovalci zopet kmetje. Pa to se primeri le redko kedaj. Kupovalci so večidel oderuški mojstri, katerim je le na tem, pridobiti si za trenutek največji dobiček, ki pa gospodarstva sami ne razumejo in se na-nj tudi ne ozirajo. Zemljišče pri izvršilni dražbi večidel za nezaslišano nizko ceno kupljeno se redno po moči izžme, to je, odprodá se lesenine in družih premakljivih reči (dostikrat z všetimi vratmi in okni pri hiši), od zemljišč pa tudi kolikor se jih dá spečati tako, da se kupnina in pa še izdaten dobiček dobi povrnjen. Kar se še vrh tega more v najem dati, dá se v najem, ostalina pa se pusti neobdelana.

Ta vrsta razkosavanja kmetijskih domačij je ona, katerih sem se usojal zgoraj omeniti in katero je, kakor sem dokazal nasledek prostega razpolaganja s kmetijskimi domačijami. Lahko je presoditi, koliko nevarnost tako razkosavanje in pokončavanje kmetijskih posestev v narodno-gospodarskem oziru pouzročuje.

Postava, katera naj bi dejanski vspeh imela gledé vzdržavanja celotnega obstanka kmetijskih domačij na Kranjskem, morala bi tedaj pravico prostega razpolaganja ž njimi, ako ne popolnem odpraviti, vsaj v izdatni meri omejiti. Dobro sicer razumem, da Vaša vzvišenost sedaj ne namerava takega preustrojenja postav, vendar pa sem si štel v dolžnost onih razmer omeniti, ker bo morebiti v prihodnosti temeljitejše preustrojenje mogoče, za katero bi se pri sedanji delni mogle tla pripravljati.

(Dalje prihodnjič.)

Narodno-gospodarske stvari.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Konec.)

IV. Gosp. Vaso Petričič poroča o prošnji občine Obrh za dovolitev petih semnjev z blagom in živino v farni vasi Dragatuš. Proti semnjem se izražajo samo

tri poročila. Zbornica se je uže v seji 9. septembra l. 1870. o enaki prošnji te občine proti izrekla, ker se razmere niso spremenile, stavi predlog: Nasvetuje naj se, da se prošnja ne usliši.

Predlog se vzprejme.

V. Gosp. Vaso Petričič poroča o prošnji občinskega zastopa v Vinjem Vrhu za dovolitev štirih semnjev z blagom in živino. Prošnjo podpirajo občine Petrova Vas, Semič, Kot, Črešnovec in Gradec. Proti dovolitvi so štiri poročila. Ker se je zbornica dne 24. septembra 1880. proti dovolitvi izrekla in se razmere od tedaj niso spremenile, stavi odsek predlog: Nasvetuje se visoki c. kr. deželni vladi, da prošnji ne ugodí.

Predlog se vzprejme.

VI. Gosp. Vaso Petričič poroča o prošnji občine Novi Lazi za dovoljenje enega semnja z blagom in živino. Opravičene občine ne ugovarjajo tej prošnji. Odsek ne more prošnje priporočati z ozirom na to, da je v kočevskem okraji 60 semnjev, izmed katerih jih pripada 38 davčnemu okraju Kočevje, dalje z ozirom na to, da je v bližini 11 semnjev, toraj iz gospodarstvenih ozirov nikakor ni potrebna pomnožitev semnjev. Odsek torej predlaga: Zbornica naj nasvetuje, da se prošnji ne ugodí.

Predlog se vzprejme.

VII. Gosp. Vaso Petričič poroča o prošnji občine Vrhnika, naj bi se ji dovolil tržni dan na vsak četrtek in nasvetuje: Zbornica naj c. kr. okrajnemu glavarstvu prošnjo priporoča.

Predlog se vzprejme.

VIII. Gosp. zbornični predsednik Josip Kušar poroča o dopisu mestnega magistrata, kateri vabi zbornico, naj naznani izvedence za prepire o znamkah za izdelke lekarnarjev. Gosp. predsednik predlaga izvolitev naslednjih gospodov: Otomara Bamberga, Alfr. Ledenika, Josipa Lozerja, H. Ničmana, Mih. Pakiča, V. Petričiča, dr. Josipa Poklukarja in Fr. Ks. Souvana.

Predlog se enoglasno vzprejme.

IX. Zbornični tajnik poroča o ukazu visokega ministerstva z dne 5. julija 1884., št. 1192, s katerim Nj. ekselenca gospod trgovski minister poroča, da dne 1. avgusta t. l. stopi v moč Najvišje potrjena in z ukazom trgovskega ministerstva z dne 23. junija 1884. l., drž. zak. št. 103 razglašena organizacija državno-železniške uprave. Namesto državno-železniškega sveta, kateri se je sestavil na podlagi ukaza dne 26. februarja 1882. l., drž. zak. št. 25, a se zdaj razpustil, stopi po §. 5 gori omenjene organizacije državno-železniški svet, kateri ima izrekati svoje mnenje o gospodarstvenih vprašanjih pri železniškem prometu; ta državno-železniški svet sestoji iz predsednika in 50 članov, katere imenuje trgovski minister. Izmed teh jih imenuje 24 po nasvetu trgovskih in obrtnih zbornic, in zbornica v Ljubljani ima z zbornico v Gorici skup enega predlagati ter ob enem naznani namestnika. Predlagati se morejo samo pravi zbornični člani. Zbornični tajnik naznanja dopis na trgovsko in obrtno zbornico v Gorici, na kateri dopis pa še ni došel odgovor ter meni, naj bi se koj vršila volitev, ker se je nadejati, da goriška zbornica vzprejme predlog in se ta nasvet mora izvršiti uže do 25. julija.

Zbornica se soglašá s tem predlogom. Na predlog gospoda zborničnega predsednika se predlaga pravi član zbornični g. Karol Luckmann, ravnatelj kranjske obrtne družbe članom in sklene se, da se oni član, katerega imenuje goriška zbornica, predlaga namestnikom.

X. Gosp. Vaso Petričič opozarja, da c. k. deželna blagajnica ne vzprejema pokvarjenega, obrezanega, prevrtanega in zelo obrabljenega denarja, kar prouzroča trgovcem ne malo škodo, ker morajo od kupovalcev

Le nerad navedel sem za prvi pripomoček zoper razširjenje garij mazilo pripravljeno iz živega srebra. Vporablja se pri nas, kakor uže omenjeno, več desetletij brez posebne škode; kakega drugega boljšega pripomočka ne poznam. Če kdo vé za kako boljše sredstvo, naj jo pové, hvaležen mu bode pač vsak ovčar.

Kopanje z volno, tedaj pred strižbo odsvetoval bi jaz vsakemu, ne samo zaradi tega, ker je tu delo veliko težavneje, ampak ker je tudi vspeh jako dvomljiv.

Pri skupni paši v gozdih, po grmovji itd. mora se jako natanko paziti na garje. Večkrat zanese namreč ovčar, ki ima z nami skupno pašo, ako svoje ovce prodaja, menja ali je na prodaj goni, to bolezen med naše ovce. Njegove garjeve ovce namreč ribajo se na deblih itd., naša čeda gre ravno mémo, mogoče še le čez nekaj dni, in obesi se na-njo volna garjevih ovac in naše ovce postanejo garjeve.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 26. Kako se pomaga govedi, če krišči? Tukaj ima neki gospodar telico. lepo, 2 leti staro, katere se je nadloga lotila. Se li dá pomagati? (J. D. v M.)

Odgovor. Ta bolezen traja pri govedi 1 do 3 tedne ter je navadno ozdravljiva, ako se vzroki odstranijo. Vzroki bolezní so v krmi ali pa udarec na obist (ledvico). Scanje krvi provzroči krmenje mladega jegličevja, listja od jelš in hrasta in sploh trave od močvirnih, kislih senožet, posebno če goved lačna pride na tako pašo. Tudi zaduhlo, slabo seno ali oves, pomanjkanje krme in vode pri veliki vročini naredi goved tako bolano. Zdravi se pa ta bolezen tako-le: Pred vsem pregleda se natanko krma, katera se premeni, če je treba, ali pa se goved od škodljive paše odstrani. Kot zdravilo se dá 50 gramov slezove korenine (ajbižove korenine), katera se pol ure v poldrugem litru vode kuha, potem precedi in dodá 15 gramov solitarja in 100 gramov Glauberjeve soli. Na dan se dá to zdravilo 2- do 3krat. Kot dobro domače zdravilo velja tudi na dan kacih 3—5 litrov kislega mleka. Ako je bolezen nasledek udarca na obist, kar se spozna, če goved kaže bolečine, kedar se pritisne na obist, potem je treba devati na dotično mesto mrzle, mokre rute.

Vprašanje 27. Kako se dajo sodi za predstoječo trgatev dobro osnažiti? (R. L. pri N.)

Odgovor. Prav cenó in dobro novi ali pa stari sodi osnažiti zamorejo se tako-le: V sod se dene nekaj litrov neugašenega apna, prilije se vode in potem sod dobro zapre. Ne traja dolgo časa, pa se ta zmes dobro zgreje in razvijajoči par prešine ves les. Na to prilije se še nekaj vode ter sod tje in sem pregiblje in slednjič nekaj ur tako pusti stati. Potem se pa sod toliko časa z vodo izplaknuje, da je odtekajoča voda popolno čista. Apno veže kisline in čreslevino lesa, vzame vso nesnago in je vsled tega najboljšo čistilo.

Nova postava.

Razjasnilne opombe vladine k načrtu postave o dedinskih naredbah pri kmetijskih domačijah srednje velikosti.

(Dalje.)

K posameznim vprašanjem, katere so v tiskani prilogi priložene začetkom navedenemu visokemu razpisu

je v priloženih ocenah dano precej bogato gradivo. Vaša vzvišenost bode tedaj dovolila, da se jaz za svojo osebo omejim samo na kratke opazke.

K 1. Postava morala bi veljati za vse kmetijske domačije, katere so podedovalne, z izvzetimi deželno-knjižnimi posesti, katere imajo vsako leto plačevati nad 100 gold. zemljiškega davka.

K 2. Naprava „Höferolle“ (posebne knjige za kmetijske domačije z omejeno pravico razpolaganja) bila bi namenu postave škodljiva, ako bi bilo vpisavanje tudi pristojbin prosto, in to zato, ker se kranjski kmet vsled svojega nezaupljivega značaja nikdar rad ne zavezuje, in bi se, čeravno bi mu bilo izbrisanje na voljo dano, z enkrat izvršenim vknjiženjem zmiraj mislil vezanega.

K 3. V tej točki pridružim se mnenju kmetijske družbe, v kolikor se „Höferolle“ ne jemlje v ozir. Mislim namreč, da bi bilo iz praktičnih vzrokov najbolj kazalo, načelo sprejeti, da se imajo vse na eni posestni pôli v (novi) zemljiški knjigi vpisana zemljišča (oziroma pohištva) smatrati za eno kmetijsko domačijo.

Kjer še nove zemljiške knjige niso dovršene, moralo bi nadomestilno veljati načelo (da k domačiji spada ono), kar je mogoče z dotičnega doma primerno dobro obdelavati. — V slučaju dvomljivosti, ki bi se pa na Kranjskem ne pripetil lahko, morala bi o tem določiti sodba izvedencev.

Ako bi se naprava „Höferolle“, zoper katero sem se pri št. 2. izrekel, vendar-le sprejela, morale bi se te vknjižbe po izgledu zemljiških knjig, oziroma po načelu mogočnosti obdelavanja iz dotičnega dvora sprejeti.

K 4, 5. in 6. Ako se hoče, da naj bi postava na Kranjskem imela kaj vspeha, morale bi se za prejemnika določiti olajšave, tedaj bi se moralo ono, kar bi pred drugimi dobil po moči visoko odmeriti. Priporoča se tedaj sprejeti določilo vestfalske postave od dne 13. julija 1836. leta, da naj bode nameček prejemniku odločen polovica čiste vrednosti domačije (to je, vrednost domačije z vštetim inventarjem, po odbitih vknjiženih dolgovi).

Kar zadeva zračunanje vrednosti posestva oziroma vrednosti inventarja zadeva, bi se po moji misli ne smelo segati po cenitvi. Cenitev po izvedencih ima v takih slučajih zmiraj nekaj neprimerne. Izvedenci so redno sosedje dotične domačije, sè stanovalci so dobro znani, mnogokrat z nekaterimi v prijateljstvu ali sovraštvu, na kratko, redno ne brez predsodkov, nadalje pa je cenitev po izvedencih zmiraj zamudna in ne brez stroškov. Priporoča se tedaj vrednost domačije s pritičlino vred (z vštetim gospodarskim inventarjem) po katastralnem čiststem prinosu uže naprej postavno določiti. Katera količnost čistega dohodka naj bi se za vrednost domačije sprejela, moralo bi se z ozirom na novo podlago zemljiškega davka še posebej preiskati. Nikakor bi sprejeta vrednost domačije ne smela presegati 20terega čiststega katastralnega dohodka.

(Dalje prihodnjič.)

Narodno-gospodarske stvari.

Trgovinska in obrtna zbornica.

Trgovinska in obrtna zbornica imela je dne 20. avgusta redno sejo pod predsedstvom zborničnega predsednika g. Josipa Kušarja in v prisotnosti naslednjih gospodov zborničnih članov: Ivan Baumgartner, Iv. Nep. Horak (podpredsednik), Anton Klein, Franc Kollmann, Alfred Ledenig, Mihael Pakič, Ivan

čega napisa našel: „Ein sehr praktischer Schnelllessigständer“. Ta članek je pojasnen s prav lepo določno ilustracijo in s podpisom R. Dolenc. In če gosp. profesor Povše ta članek pazljivo prečita ter ga s popisom „Die Schnelllessigfabrikation“ v knjigi „Compendium der chemischen Technologie der landwirthschaftlichen Hilfs- und Nebengewerbe als Leitfaden bei den Vorträgen an der k. k. höheren landwirthschaftlichen Lehranstalt zu Ungarisch-Altenburg“ na str. 375 primerja, bode pač našel — kar mu pa menim, da niti iskati ni treba — da je aparat, kakoršnega za napravo kisa posodar Trost na Slapu pri Vipavi (ne pa v Vipavi) izdeluje, po meni toliko boljšan francoski in po meni uže leta 1876. objavljeni in priporočeni, da bi bilo pač veliko bolj opravičeno reči: „R. Dolenc priporoča posebne aparate“, kakor pa: „slavni profesor Pasteur priporoča posebne aparate“.

Toliko brez vse zamere, držeč se gêsla: „vsakemu svoje.“

Na Slapu dné 13. septembra 1884.

R. Dolenc.

Ravnanje z mlekom pri majhnem gospodinjstvu.

Večkrat je navada v malih gospodinjstvih pozimi mleko, dokler se ne posname, postavljati v izbo. — S tem ravnanjem združenih je pa veliko neprilichnosti. Kajti jako težko se ubrani, da se mnogo prahu, katerega je vedno v obilici po izbah, ne posede tudi na mleko, katero hočemo posneti. Nadalje ima mleko tudi to lastnost, da se navzame gazov, tedaj tudi slabih duhov, dima, posebno tobačnega itd.

Tem neprilichnostim se lahko izognemo s tem, da postavimo mleko v omaro. To pač pomaga zoper prah, mleko pa se vendar še navzame gazov; opraviti pa imamo tudi še z drugo neprilichnostjo. Zrak v omari postane namreč zaduhel in na površji smetane naredi se pljesnoba, katere sicer ne zapazimo vedno s prostim očesom, pač pa zmerom z drobnogledom. Surovo maslo spinjeno iz take smetane ni čisto, da, ako so v izbi bolniki, povzroči tako mleko še celó lahko razširjevanje kake bolezni. Te neprilichnosti dajo se skoraj popolnem odstraniti, kakor pravi „Zeitschrift des landwirthschaftl. Centralvereines der Provinz Sachsen“, če se postavi v kak kot sobe visoka omara z zunanjim zrakom po cevi, ki ima več col svitlobe in je izpeljana skozi hišen zid.

Druga cev izpeljana je ravno tako na drugi strani, in ravno tako ima omara na stropu še dve cevi. Spodnja cev, ki leži proti strani, od katere vleče veter, pusti se odprta, ravno tako zgoraj na ravno nasprotni strani. Drugi cevi zamašiti se morate z zamaški. Tako nam je moč v omari imeti vedno preprih, katerega lahko ravnamo, ako imamo zamaške, ki popolnem ali pa le na pol zapirajo. Da se preprih ne ovira, postavijo naj se posode za dotično mleko na late in ne na deske.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 28. Kje se dobi kaka dobra srkalnica (pumpa) za gnojnico? (L. P. v K.)

Odgovor. Najboljše srkalnice za gnojnico in ob enem najceneje so one po Fawlerjevi sistemi, dobite jo pa med drugim pri „Land- und forstwirthschaftl. Verkehrsbureau, Wien III., Ungargasse 59“ za 20 gld.

Vprašanje 29. Na splošno priporočevanje oral sem lansko jesen njivo za zimsko setev skoraj še enkrat

bolj globoko kakor je pri nas običajno, a pšenica bila je dokaj slaba. Kaj je vzrok temu? Pri nas je drugače letos bila pšenica še precej dobra, toraj vreme moji pšenici ni škodovalo. Kmetje pravijo, da je bilo ravno globoko oranje vzrok. (Fr. R. v C.)

Odgovor. Kmetje imajo prav! Globoko oranje je jako koristna reč, celó neobhodno potrebna, če hočemo dohodke našega kmetijstva zboljšati, a vsaka reč mora biti na pravem mestu. Oprostite! Vi ste čuli ali morebiti brali o koristi globokega oranja, pa niste razumeli. Razorjite letos v jeseni njivo globoko, pustite jo čez zimo prazno stati ter jo obsadite spomladi s krompirjem, za katerega ste tudi uže v jeseni gnoj podorali, bode videli, kako lep krompir bode imeli. Na krompir sejajte pšenico in gotovo vam bode tudi dobro storila. Na novo globoko razorani njivi pa pšenica nikdar ne bode dobro storila. Slabo vporabljen pravila umnega kmetijstva zamorejo biti pri našem kmetu velik ovir za napredek v kmetijstvu in je naravno, da store kmeta nezaupljivega proti vsaki novotariji. Samo iz knjig se še nihče ni naučil kmetovati.

Gospodarske novice.

* Umrli je 27. avgusta t. l. dr. Anton vitez pl. Masch, vodja kmetijske akademije v Ogerskem Starem gradu. Mož je bil izvrsten strokovnjak, kakor tudi učitelj. Tudi med Slovenci ima on lepo število nekdanjih učencev, kateri ga bodo gotovo vedno v dobrem spominu obdržali.

* * *

* Hrvatska vlada je sklenila po dogovoru z ogersko vlado, vpeljati iz Francoskega sadike ameriških trt. Hrvatska bode za sedaj dobila 10.000 sadik, in sicer sledeče sorte: Riparia Sacivage, Elvira, Jacques in York-Madeira. Kaj pa pri nas?

* * *

* Razstava vina, sadja in zelenjade bode od 25. do 28. septembra v Gorici.

* * *

* Zadruga za prodajo sadja in zelenjadi, kateri naj kmetovalci pošiljajo ponudbe za tako blago, ustanovila se je v Gradci. Zadruga ima namen, da sadjerejcem pripomore k uspešni prodaji sadja.

* * *

* Potna predavanja imel bode potni učitelj Gustav Pirc dné 21. t. m. na Razdrtem o priliki občnega zbora kmetijske podružnice senožeške.

Nova postava.

Razjasnilne opombe vladine k načrtu postave o dedinskih naredbah pri kmetijskih domačijah srednje velikosti.

(Dalje.)

Smatrati bi se moralo, da je inventar domačije popolnem v zupuščini, ako bi prejemnik temu v kratko odmerjenem obroku ne ugovarjal. Za slučaje, ko bi prejemnik rabil to pravico ugovarjanja ne ostajalo bi družega, kakor rzsodbo o zahtevah izvedencem pre-pustiti.

K 7. V varstvo domačijskega inventarja proti izvršitvam (ločenem od domačije) zadostovale bi obstoječe naredbe, ako bi se le tudi vporabliale, to pa se žalibog le redko kdaj godi. Tukaj bi bilo tedaj treba samo vredeb potom naredb. Kar pa zadeva brambo inventarja proti prostovoljni prodaji po lastniku samem, se mi dozdeva, da bi takega omejenja treba bilo določiti po poti postave, vendar-le neposredno v smislu dotičnih izpeljav kmetijske družbe, s katerimi se popolnem strinjam.

K 8. Z ozirom na namen postave, katera se hoče pripravljati, ne vidim nikakoršnega vzroka, pravico prejemstva omejiti samo na naslednike zapustnikove, in se zato izrekam za razširjanje pravice prejemstva na vse po §§. 732—735 o. d. z. poklicane postavne dediče.

K 9. Kmetije na Kranjskem dajo se redno le s težavami v najem dajati in se vsled najemodajanja večidel vničujejo. Pri gospodarjenji z izključno najetimi močmi pa je prinos redno toliki kot nič, ker so kmetije na Kranjskem premale in premalo prinosne, da bi mogle tak način gospodarstva prenašati. V postavi bi se moralo toraj na to ozirati, da prejemnik osobno obdeluje oziroma gospodari na domačiji.

K 10. Postavne določbe v smislu potrjevalnega odgovora na to vprašanje bilo bi nepogojno treba. Takoj izplačevati deleže je za prejemnika redno zelo težko breme, kakor sem si uže v splošnem delu svojega poročila dovolil omenjati. Jaz bi tukaj šel celo tako daleč, zagovarjati določbo, da naj bi prejemnik v nobenem slučaju ne bil vezan, deleže pred obrokom najmanj treh let izplačati, tudi ako sodediči prej lastno gospodarstvo ustanovijo. Vštric tega se ve da moral bi prejemnik biti vezan za živež sodedičev na domačiji skrbeti proti tem, da mu pri gospodarstvu pomagajo delati.

Potezal bi se tudi za pravico, da sme prejemnik deleže po okoliščinah plačevati v obrokih, sploh za najobširnejše varovanja prejemnika, ker bi tak na Kranjskem redno še tako imel slabo stanje.

K 11. Odgovor na to vprašanje posname se iz onega, kar je pri štev. 4., 5. in 6. navedeno.

K 12. Kmetje na Kranjskem sklepajo ženitne pogodbe večidel v tem smislu, da se preživečemu zakonskemu družetu, ako ni posestnik domačije, izgovori dostojen živež v hiši proti tem, da pri gospodarstvu pomaga delati. Naprava skupnosti premoženja med zakonskimi je prav redka. Postavna naredba, katera bi to nameravala, bi ostala večidel brez vspeha, ker bi se pri določbi take naprave toliko več ženitovanjskih pogodb sklepalo. — Ker tukajšna navada ni škodljiva za nerazrušeno ohranjenje kmetijskih domačij, bi se postavna določba, katera bi je predrugačila, ne priporočala.

(Dalje prihodnjič.)

Narodno-gospodarske stvari.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje in konec.)

Zbornični tajnik poroča o dopisu c. kr. okrajnega glavarstva v Kočevji, katero se izreka za ustanovitev kolektivnih zadrug z malo premembo. Ono namreč predlaga:

1. za gostilničarje, posestnike hôtélov, kavarnarje, točarje žganja, najemne voznike v sodnem okraji kočevskem eno in v sodnem okraji ribniškem in velikolaškem eno zadrugo;

2. za trgovce vseh vrst, vštévši male prodajalce itd.

v sodnem okraji kočevskem eno in v drugih dveh tudi eno zadrugo;

3. za vse ostale obrte razen lončarjev v občini Dolenja Vas v sodnem okraji Kočevje eno, in za oba druga okraja tudi eno zadrugo;

4. lončarji v občini Dolenja Vas naj bi imeli posebno zadrugo.

C. kr. okrajno glavarstvo omenja dalje, da bode delalo tudi na ustanovitev zadruga mlinarjev in žagarjev v celem političnem okraji.

Odsek se strinja s temi predlogi ter omenja, naj se c. k. okrajnemu glavarstvu tudi poroča, da zbornica hoče obrtovalce na sedeži političnega, oziroma na sedeži sodnega okraja v tej zadevi zaslišati, poročevalec stavi predlog:

C. kr. okrajnemu glavarstvu naj se v tem smislu poroča.

Zbornica vzprejme predlog.

X. Zbornični tajnik poroča, da c. kr. okrajno glavarstvo v Postojini z dopisom z dné 4. avgusta t. l. naznanja, da je z obrtnimi zadrugami, kakor jih je predlagala zbornica, zadovoljno, ter meni, naj bi se na kak način obrtovalci prej zaslišali.

Odsek meni, naj bi se c. kr. okrajnemu glavarstvu poročalo, da je zbornica pripravljena zaslišati udeležence o ustanovitvi zadrug na sedeži obrtnega oblastva, oziroma na sedeži sodnih okrajev. Toraj stavi predlog:

Zbornica naj to naznani c. k. okr. glavarstvu.

Predlog se vzprejme.

XI. Zbornični tajnik poroča, da je c. kr. okrajno glavarstvo v Ljubljani z dopisom z dne 22. avgusta t. l. naznanilo, da se v splošnem strinja z mnenjem trgovinske in obrtne zbornice o ustanovitvi zadrug. Povalilo je en del obrtovalcev v dan 2. septembra t. l. v Ljubljano v posvetovanje ter izreka željo, naj bi se poslal en zastopnik zbornice k zaslišanju udeležencev v smislu §. 106., zakona z dne 15. marcija 1883. l. drž. zak. št. 39.

Gosp. poročevalec priporoča v imenu odseka predlog: Zbornica naj želji ugodi.

Predlog se vzprejme.

Gosp. J. Baumgartner predlaga: Tega posvetovanja naj se udeležita razen gosp. tajnika gospoda odbornika M. Pakič in V. Petričič.

Gosp. V. Petričič predlaga, naj se na njegovo mesto izvoli g. A. Klein.

Pri glasovanji se vzprejme predlog gosp. J. Baumgartnerja s spremembnim predlogom g. Petričiča.

Šolske stvari.

Dva občna zbor.

Po „Ljublj. Listu“ posnamemo sledeče poročilo:

Občni zbor „Narodne šole.“

Današnji občni zbor društva „Narodna šola“ je bil jako dobro obiskan. Predsednik g. Stegnar poročal je o delovanji v preteklem dvanajstem društvenem letu. Iz tega poročila posnemamo, da je bilo v tem letu več udov, kakor v pretečenem, namreč 119 (ustanovnikov, učiteljev in šol). Tudi promet je bil veliko večji. Izmed dobrotnikov je posebno imenovati založnika Grubauerja, ki je poleg nizkih cen še po vrhu društvu poklonil okolo 4000 pisank; potem gg. Kalistra v Trstu, dr. vit. Močnika, učitelje radovljiškega okraja in kranjsko hranilnico. Društven odbor ostane dosedanji, namreč: gg. F. Stegnar (predsednik), A. Praprotnik (pod-